

DARÜLBEDAYİ'İN OYUN SEÇİMİNDEKİ TUTUMU ÜZERİNE NOTLAR

Doç. Dr. ÖZDEMİR NUTKU

Darülbedayi'de oyun seçimi konusu gelince bir kaç nokta üzerinde durmak gerekiyor, kamınsındayız. Bunlardan biri, hiç kuşkusuz bugüne kadar sürüp gelen Edebî Kurul-Dramaturg'luk sorunudur. Edebî Kurul konusu, Şehir Tiyatrosu'nun gelişimi içinde, üzerinde durulacak bir sorun olarak karşımıza çıkar. Değnilmesi gereken başka bir nokta, oyun seçiminde bu sanat kurumunun başvurduğu kaynaklardır. Bu kaynaklarla ortaya çıkan bir nokta da Darülbedayi'in gelişim çizgisi içinde hangi oyun türlerinin hangi dönemlerde seçilmiş oluşudur. Önemli bulduğumuz bir nokta da yerli oyun sorunu ve Darülbedayi'in bu konudaki tutumudur.

I. Edebî Kurul-Dramaturg'luk:

Darülbedayi'in ilk kuruluşunda Edebî Kurul üyeleri zamanın en tanınmış şair ve yazarlarıydı. Fahri başkanlığı Abdülhak Hâmit'in yaptığı bu kurulda fiilî başkan Yahya Kemal'di. Üyeler Yakup Kadri, Rıza Tevfik, İzzet Melih, Abdullah Cevdet, Müfit Ratip, Emin Bülent, Ahmet Hâşim, Mehmet Rauf, Hüseyin Rahmi, Tahsin Nahit, Asım beylerdi. Hüseyin Rahmi toplantılara bir defa katılmıştır. Bu kurul daha çok bir sınav kurulu olarak görev görmüştür. Darülbedayi'ye girmek isteyen adayları sınamıştır.

Temsil vermeye başlayan Darülbedayi'in Edebî Kurulunun üyeleri ise Abdülhak Hâmit, Halit Ziya, Cenap Şehabettin, İzzet Melih, Müfit Ratip, Hüseyin Rahmi, Münir Nigâr beylerdir. Abdülhak Hâmit ile Hüseyin Rahmi üyeliği kabul etmemişlerdir. Halit Fahri, bu kurul için, "(...) hemen hemen ismi var, cismi yok bir mevcut gibi idi," diyor, "diğerleri gibi İdare heyetine de dahil olmadıklarından yalnız davet edildikleri zaman gelmeleri matluptu. Fakat bu davete ekseriya icabet edemezler ve pek tabii olarak 'Edebî-İdarî Heyet' onlar namına

da vazifesini görür, piyesleri intihap eder, oynatırdı. Ancak bir defa (o da benim *Baykuş* okunduğu gün) Letafet apartımanının büyük salonundaki uzun masanın etrafı, pek kalabalık olmuştu¹.

Daha ilk başlarda Darülbedayi'in eser seçimi yerilmeğe başlamıştır. Tiyatro sanatını yakından tanıyanlar bu Belediye eliyle kurulan sanat kurumunun durmadan vodvil oynamasını doğru bulmuyor, işi ağır başlı tutmasını istiyordu: "Şayan-ı teessüftür ki, Millî Tiyatromuzun (Darülbedayi'in) repertuarı pek bayağı vodvillerle doludur. Bu asarın sanat nokta-i nazarından diğerlerinden farkı bir heykel ile musluk taşı arasındaki fark kadar büyüktür. İkisi de mermerden masnudur, fakat bu gibi eserleri üçüncü derecedeki tiyatrolara bırakmalıdır"². Yazar bu sözlerden sonra Edebî Kurul üyelerinin durmadan kendi eserlerini oynattıklarından yakınmakta ve eser seçiminin denetsiz ve savruk bir tutumla yapıldığını belirtmektedir. Darülbedayi'in oyun seçimiyle, özel tiyatrolara örnek olması gerektiğini de sözlerine eklemektedir: "(...) nazar-ı istihsasını kazanmış bir Heyet-i Edebiye'nin mürakebesi altında bulunan Millî Tiyatromuz, diğer salaşlarla hem seviye olmaktan kurtulmadıkça birkaç maskaranın taht-ı riyasetinde icrayı rezalet eden diğerleri yükselmek ihtiyacını hiç hissetmezler"³. Yazarın söyledikleri doğrudur. Bu tiyatro en önce beğenisini yükseltmeli, bir yandan halkı çekmeğe çalışırken, öbür yanda daha seviyeli eserler oynamalıydı. Ne var ki, Darülbedayi büyük bir para sıkıntısı içindeydi; ayakta durmaya çalışıyordu. Ama bir nokta kimsenin gözünden kaçmıyordu. O da bu tiyatroyu yöneten kimselerin arka arkaya kendi adaptasyonlarını ya da eserlerini oynatmalarıydı: "(...) Heyet-i Edebiyenin kendi zade-i kalemleriyle dolmuştur. Nevima bir inhisar demek olan bu hal san'at namına ayıp addedilse sezadır. Kimin eserini kim kabul ediyor? Kendi asarına kendi mümeyyiz olmak hiçbir rabbül kalem için şeref sayılamaz. Varsa fazlın sen bırak erbabı takdir eylesin"⁴. Gerçekten de 1916 ile 1918 yılları oyun dağarcığına bir göz atacak olursak Darülbedayi yönetim kurulu ile Edebî Kurul'un bir tröst kurmuş olduklarını görürüz. Hatta bu tekel bütün bu yazılara rağmen bir süre daha devam etmiştir.

1918 yılında, Darülbedayi'in oynadığı oyunlara ve tutumuna eğilen Reşat Nuri, bu kurumun yalnızca beş altı temsil veren bir yer olma-

1 Halit Fahri Ozansoy: *Darülbedayi Devrinin Eski Günlerinde*, (Ak kitabevi, İst., 1964) s. 61.

2 Kemal Emin: "Millî Tiyatromuz ve Repertuar", *Temaşa*, 12 Eylül 1918

3 aynı

4 aynı

ması gerektiğini, buranın “bir tiyatro edebiyatı darülfünunu” niteliğini almasını doğru buluyor. Yazar, Darülbedayi'in elindeki bütün olanaklarla “temaşa sanatını himaye eden bir müessese” olması gerektiğine inanıyor. Reşat Nuri de Darülbedayi'deki oyun seçimini hafif buluyor: “(...) İtiraz edeceğimiz tek bir nokta, hemen hepsinin (seçilen oyunların) sadece eğlendirmek için yazılmış hafif komedilerden alınmış olmalarıdır. Zannediyoruz ki, araya biraz kalp ve fikre gıda verebilecek eserler de sığdırılabilirdi. Mamafih, *Furuzan* gibi psikolojisi bayağı, felsefesi köhne, şiiri kıymetsiz cinslerinden olmamak şartıyla”⁵.

Reşat Nuri'nin her yönden kötü bulduğu *Furuzan*, Halit Ziya'nın, Alexander Dumas, Fils'ten uyarladığı bit oyundu. Orijinal adı *Francillon* olan bu oyun, Halit Ziya'nın adına karşın büyük bir tepkiyle karşılanmış ve sevilmemiştir. “İkdam” gazetesinde Ahmet Bedii, cansız ve “hayretfeza” bir eser olarak görmekteydi: “(...) Hafif bir elle kullanılmak isteyen cins ve kısrağa müşabih, Paris'te Fransiyon iken, nazar-karib, Şişli'de hoppa, züppe, hırçın ve arsız biri diye telakki edeceğimiz Furuzan hanımın evinde adeta bir haz âleminde gibi yaşar. (...) O alafranga beyler tarafından 'zan, zan!' diye çağırılır”.⁶ Yazar insanı hiç inandırmayan durumların ortaya çıkarıldığını ve bunların bizim toplumumuza hiç uymadığını belirtiyor.

Darülbedayi'in ilk döneminde daha çok uyarlamaya rastlarız. Çeviri eser çok az yapılıyordu. Gerçi İbnürrefik Ahmet Nuri gibi uyarlamada usta bir yazar vardı, ama bu yüzden de uyarlanamayacak birçok büyük eser Türkçeye çevrilemiyordu. 1918 yılın Eylül ayında, Şehremîni Kâni bey eserlerin doğrudan çevrilmeyip de uyarlanmasına karşı durmuştur. Bu aydın Şehremîni topladığı Edebî Kurul üyelerine “el sine-i ecnebiyede mevcut klasik asar-ı temaşaiyenin aynen terceme edilerek temsil edilmesi”ni ve “Avrupa muharrirlerinin asar-ı ceditinden şayan-ı temsil görülenler de adapte edilmeyip aynen tercemesi daha muvafık olacağı” nı ileri sürmüştür.⁷ Klasiklerin ermeniceye ve rumcaya bile çevrilmişken bunların türkçeye kazandırılmamış olmalarını utanılacak bir şey sayan Şehremîni Kâni bey, ayrıca Darülbedayi'in yerli oyunların artması için çalışması gerektiğini öne sürmüştür. Bu toplantının ve bu konuşmanın gerçekten bir yarar sağladığı Darülbedayi'in bundan sonra oynadığı oyunlar listesinden anlaşılacak-

5 Reşat Nuri Güntekin “Mevsim Sonu Münasebetiyle” *Zaman*, gazetesinden iktibas *Temaşa* 1 Ağustos 1918

6 Bkz. *Temaşa*, 26 Eylül 1918

7 Vasfi Rıza Zobu: “Ramazana Hazırlık” *Türk Tiyatrosu*, Aralık 1964, s. 26

tadır. O sıralarda birden çeviri eserler artmış ve yerli oyun konusunda da bir kıpıltı başlamıştır. 1918 yılında hiç yerli oyun ve çeviri eser yokken, yalnızca adaptasyon'lar oynanmışken, ertesini yıl iki yerli oyun -- *Binnaz* ve *Yamalar* --, üç çeviri eser listede yer almış ve ancak iki adapte eser oynanmıştır.

1920 yılında, Darülbedayi yönetim kurulunun ilerleme konusunda bazı atılımlar yapmak istediği görülüyor. Reşat Nuri Güntekin Edebî Kurul üyeliğine atanmıştır. Kurul yerli oyun konusuna daha önem verecek ve yeni çeviri eserlerin yapılmasını sağlayacaktır, Darülbedayi büyük sarsıntılar geçirdiği 1920 yılının kışından, 1921 ilkbaharına kadar, Kurulun aldığı karar üzerine, iki yerli oyun oynamıştır; bunlardan biri Hüseyin Suat'ın *Sanat Vesikaları* ve Reşat Nuri'nin *Eski Ruya* adlı eserleridir. Darülbedayi'in yerli oyunları destekleme kararı ile Edebî Kurul'a eskisinden daha çok sayıda yerli oyun gönderilmeğe başlamıştır. 1920 yılı içinde, kurula gönderilen eserler arasında Ömer Seyfettin'in *İhtiyar Olsam da*, Hüseyin Suat'ın *Çifteli Mikroplar*⁸, Sait Hikmet'in *Hıçkırıklar*, Hüseyin Suat'ın *Çanta'da Keklik*, Reşat Nuri'nin *Hançer*, yine Hüseyin Suat'ın *Ballı Baba* oyunları bu sıralarda yazılmış oyunlardır⁹.

Birçok nedenlerin rol oynadığı düzensizlik içinde, Edebî Kurul'un disiplinli bir çalışmaya giremediğini izliyoruz. Bu kurula verilen eserlerin kabul edilip edilmediği yazar ya da çeviricilerine bildirilmediği gibi, bazan da metnin ortadan yok olduğunu öğreniyoruz. Buna bir örneği 30 Kasım 1918 tarihli *Temaşa* dergisinde Kemal Emin veriyor: çevircinin Paul Hervieux'den uyarladığı *Muamma* iki yıl geçtiği halde, bir sonuç alınamamıştır, üstelik o bunu istek üzerine çevirmiştir. O sırada "kendi eserlerine revaçgâh arayan bu zevat-ı muhtereme" eseri beğenmemiştir. Çevirici eserini geri istemiş, ama rejisör Reşat Rıdvan eserin oynanacağını söyleyerek metni sahibine iletmemiş. Bir süre geçtikten sonra eserini tekrar geri isteyen Kemal Emin'e eserin Edebî Kurul'da okunacağını söylemiş. Ancak kurula verilen metin kaybolduğundan, çevircinin elindeki taslak okunmuş. Bu arada yazar, "uyuyanlara verdiğim zahmetten dolayı aflarını temenni ederim," demektedir. Kemal Emin, bu örneği verdikten sonra bunun gibi daha birçok örnek olduğunu belirterek kurulu şöyle suçlamıştır : "(...) Eğer bu müessese heyet-i edebiyenin mal-ı zâtisi olsaydı, bir şey söy-

8 *Çifteli Mikroplar*, *Binnaz* ile birlikte oynanmıştır. Ömer Seyfettin'in eseri oynanmamıştır.

9 Bkz. *Temaşa* dergileri, 1 Ocak 1920, 1 Mart 1920 ve Mayıs 1920.

lemeğe hiç hakkımız olmazdı. Fakat hükûmete aidiyeti masarifinin Şehremaneti ve Maarif bütçesinden çıkması itibariyle bütün milletin hakkıdır. Fuzulî tasallut ve keyfî mayeşa tasarruflardan kurtatılmıdır.”

Aynı yazıda, bu işi ek görev olarak yapan Edebî Kurul üyelerinin düzenli bir yolda toplanmadığını öğreniyoruz. Toplantı günleri çok uğraşmamak için üyelerden biri eseri okuyor ve kurula tanıtıyormuş. Kemal Emin, *Muammayı* beğenmeyenlerin “*Kayseri Gülleri* gibi en bayağı vodvilleri şaheser olarak halka takdim etmekte” olduklarını da ayrıca belirtiyor bu yazısında. Aynı konuda, Almanya’da yayınlanan “*Theater-Courier*” dergisinin 21 Mayıs 1918 tarihli sayısında bir yazıya rastlıyoruz: «(...) İstanbul’da tiyatronun oynadığı eserler değeri az Fransız oyunlarının uyarlamalarıdır. (...) Bu uyarlamalarla yabancı eserler ‘Anadolulaştırılmakta’ ve yalnızca dil yönünden değil, yaşayış da o çevreye göre oyunlarda değiştirilmektedir. Pera tiyatrosunun son örneklerinden biri *Kayseri Gülleri* (Die Rosen von Kaisarije) adını taşımaktadır. Haklı olarak bazı Türk gazeteleri bu tutuma karşı çıkmakta ve bir Fransız eserinin uyarlaması ile bir şey kazanılmayacağını, bunların yerine orijinal Türk eserlerinin desteklenmesini belirtmektedirler»¹⁰. O sıralarda, *Baykuş*’u ile tanınmış olan Halit Fahri, Darülbedayi’deki parasızlıktan söz ederken, bu “derdin devasının” ne yoldan bulunduğunu şöyle anlatıyor: “(...) Vodvile kuvvet verecekler, arada dramlar da oynuyacaklardı. Bu suretle tulûatçıların bir kısım müşterilerini de tiyatroya çekmek imkânı hasıl olacaktı. (...) İşte meselenin bu suretle ortaya çıkması herkesten evvel İbnürrefik Ahmet Nuri’nin işine geliyordu. Çünkü bu zat, vodvil yazmaktan değil, fakat adapte etmekte gerçekten hayret edilecek bir hünere sahipti...”¹¹. Bu yazıdan Kemal Emin’in haklı olduğunu anlıyoruz. İbnürrefik Ahmet Nuri, Edebî Kurul üyesiydi ve uzun bir süre Hüseyin Suat ile birlikte hazırladıkları eserler Darülbedayi’in oyun dağarcığını ortaya çıkartmıştır. Ayrıca, öbür kurul üyelerinin çevirdikleri ya da uyarladıkları eserler devamlı olarak oynanmıştır. Örnek olarak 1918 Haziran ayı içinde yayınlanan “*Le Soir*” gazetesine bir göz atmak yeterlidir; bu gazete Darülbedayi’in temsillerini şu sırayla ilân etmiştir:

10 “Türkische Schauspielkunst” *Theater - Courier*, 24 Mayıs 1918, sayı 1274

11 Halit Fahri Ozansoy; aynı kitap, ss. 55 - 6

- 8 Haziran 1918 Halit Ziya : *Furuzan*
 11 Haziran 1918 İ. Ahmet Nuri : *Hisse-i Şayia*
 13 Haziran 1918 Halit Ziya : *Fare*
 15 Haziran 1918 Hüseyin Suat : *Kirli Çamaşırlar*
 17 Haziran 1918 Tahsin Nahid : *Bir çiçek İki Böcek*
 21 Haziran 1918 Halit Ziya : *Kabus*
 22 Haziran 1918 İ. Ahmet Nuri : *Dört Cıhar*

Yukarda adları bulunan yazarların çoğu o sırada kurul üyesiydi, yalnız biri, Tahsin Nahid, bir önceki, yâni kuruluştaki Edebî Kurulun üyeliğinde bulunmuştu. Kurulun tutumu böyle olunca, elbette çalışması üzerinde de bir çok hoşnutsuzluk olacaktı.

Vasfi Rıza Zobu, "Meslek ve sanattan olmayan kişilerin topluluğu ile meydana gelen bir idare ve edebî heyete oyunlar oynamaya başladığı günlerden beri 'Darülbedayi' pek seyrek telif ve biraz da komediden başka, repertuarını baştan aşağı Fransız mahsulü vodvil 'adaptasyon'larla doldurmuş bir halde idi" diye yazmaktadır¹². O sıralarda uyarılama konusu birçok yazarı ilgilendiriyordu. Mehmet Rauf, "Adaptasyonu tiyatroculuğu tecrübe ve tahsil için lâzım görenler düşünmüyorlar ki yaptıkları en kaba bir sahtekârlıktır"¹³ demiştir. Aynı yazıda Mehmet Rauf şunları da eklemiştir: "(...) Darülbedayi on muvaffak olunmuş adapte eser yerine bir acemi, muvaffakiyetsiz millî oyun oynasa daha hayırlı olurdu diye düşünüyorum. (...) Halbuki, adaptasyonu telviç edenler bunu evvelâ kolay olduğu için tercih ediyorlar. Çünkü bir eser tatbik etmek azamî üç gecelik iş oluyor. Ve bunu her Fransızca bilen tiyatro meraklıları yapıyorlar... yâni muharrirlik bir çocuk oyuncağı oluyor."

1918 yılında, İstanbul Şhremi Kâni beyin Darülbedayi'den uyarlamalar yerine çeviri eserler istemesine rağmen, uyarılama merakı oldukça uzun süreli olmuştur. Nurullah Ataç, 1921 yılında uyarlamalar üzerine şunları yazmıştır: "(...) Nâkiller Türk hayatını hiç nazarı itibara almıyorlar. İsimler değişmiş ya kâfi! Bakın piyesin kahramanı Şevket Cemil beye... Türkiye'de kıskanç zevç karısını arkadaşlarından kaçırır; hem de bundan onbeş sene evvel İzmit'te! Nihal (Şevket Cemil beyin kızı) herkesin yanına baş örtüsüz çıkıyor; hadî komşunun oğlu neyse! Ev sahibi ile konuşup şakalaşiyor"¹⁴. Ataç, daha sonraki

12 Vasfi Rıza Zobu: aynı dergi, s. 25

13 Mehmet Rauf: *Temaşa*, Mayıs 1920).

14 Nurullah Ataç: "Ceza" *Dergah*, 5 Kasım 1921

yıllarda uyarlamaların değil, çeviri eserlerin daha önemli olduğunu belirtmiştir: "(...) Ecnebî bir lisandan eser alınmasına kat'iyen muarız değiliz, dakat bunların adapte değil, doğrudan doğruya tercüme edilmesi daha münasip olacağı kanaatindeyiz"¹⁵.

Cevdet Kudret, aynı konuda, "Biz bu işte madem ki bukadar geri, bukadar ehliyetsiz; peki nasıl olur da kendimizden mutlaka yüksek diye kabul ettiğimiz onların eserlerine kolay ve tehlikesiz yolu dururken 'adaptasyon' namı altında el dokundurmağa, altüst etmeye, takdim ve tehir yapmaya cesaret ediyörüz? (...) durulması için kılavuz mu, yoksa yolkesen mi olduğu meçhul kimselerin ortadan çekilmesi ve ciddî, hakikî, dürüst bir münekkidin meydana çıkması, onun bir an evvel doğması lâzım," diye yazmıştır¹⁶.

1927 yılında Darülbeydi daha bir düzene girince yeniden bir edebî kurul seçilmiştir. 14 Kasım 1927 tarihli "Cumhuriyet" gazetesi, Belediye'nin yeni bir Edebî Kurul kurduğunu bildirmektedir. Bu kurula Münir Nigâr, İbrahim Necmi, Mithat Cemal üye seçilmişlerdir. O zamana kadar, birkaç tiyatro dönemi baş rejisörlük makamı tarafından seçilmekte olan oyunlar, yeniden bir kurul tarafından seçilecektir. Ancak bu defa bir kayıt konmuştur: kurulun üyesi olan kimseler kendi eserlerini Darülbeydi'de oynatamayacaklardır. Ama kısa bir süre içinde kurul ile rejisör Muhsin Ertuğrul arasında bir anlaşmazlık baş göstermiştir. Kurulun seçtiği bir oyunu, Muhsin Ertuğrul "sahne kabiliyeti olmadığı"ni söyliyerek provadan indirince bu anlaşmazlık patlak vermiştir. Bazı üyeler istifa etmişlerdir. 22 Ocak 1928 tarihinde Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ, istifaları kabul etmediğini belirtmiştir. Edebî Kurula bir üye daha atanmıştır: "Milliyet" gazetesi müdürü Ahmet Şükrü. Dönem sonunda tiyatro tatile girmiş ve ertesi dönem, yâni 1928-29 da kurul yeniden davet edilmemiştir. Böylece Edebî Kurul kendiliğinden ortadan kalkmıştır. Bunun yerine Suphi Sadık dramaturg seçilmiştir. Darülbeydi'in ve dolayısı ile Türk tiyatrosunun ilk dramaturg'u Suphi Sadık'tır.

Tarafsız bir görüşle, Edebî Kurulun kaldırılmasını oyun seçimi yönünden olumlu karşılayabiliriz. Çünkü tiyatronun gelişim tarihi boyunca en yüklü, en ileri eserler, Edebî kurul'un bu sanat kurumunun başında olmadığı zaman oynanmıştır. Vasfi Rıza Zobu, "Darülbeydi edebî ve idare heyetleri yapılmak istenen yeni hareketlere, yeni eser-

15 Nurullah Ataç: "Tiyatro Hakkında" *Hayat*, 24 Şubat 1927

16 Cevdet Kudret: "Tevazu ne kelime" *Darülbeydi*, 1 Ekim 1931, s. 3.

lere dudak bükereklerdi,” diyor¹⁷. Bu üyeler “ille de Fransız edebiyatı diye tuttururlar; bunun dışında kalanları hatta sanattan saymazlar; hele tercüme de olursa; dinletecek seyirci bulunamayacağını iddia ederler de, fikir hamurları aynı maya ile yoğrulmuş sanatçılar başka türlü mü düşünebilirlerdi... Hülâsa Muhsin’e engel olmak için ne mümkünse yapılırdı”¹⁸.

Vasfi Rıza Zobu’nun bu düşüncesini doğrulayan başka yazılar da var. Nurullah Ataç, *Darülbedayi’de İhtilaf* adını verdiği yazısında, bu açıdan Muhsin Ertuğrul’u övmektedir: “(...) Bu sene Darülbedayi, temaşa edebiyatının belki en kıymetli tacı olan *Hamlet*’i oynadı; bunun nasıl oynandığını bilmiyoruz, görmedik; suret-i temsilinde kabul etmeyeceğimiz belki birçok noktalar vardır; bunların ehemmiyeti ikinci derecededir: *Hamlet*’i oynamış olmak, oynamaya kalkmak, başlı başına bir hizmettir. Sonra Ibsen’in *Hortlaklar*’ı zannederim oynandı ve oynanacak. Luigi Pirandello’nun *Muharir İsteyen Altı Kişi*’si oynandı... Ve bütün bunlar hiç şüphesiz Ertuğrul Muhsin beyin teşebbüsü ile oldu. Güzel Fransız edebiyatının önünde, bir perde olan vaudeville’lerin, bayağı eserlerin yalan yanlış tercümelerini, manasız adaptasyonlarını takdir ile karşılayan Darülbedayi heyet-i edebiyesinin Pirandello’nun eserinden bir tek kelime anlamasına imkân yoktur. *Tunus Gediği*’ni, *Çam Sakızı*’nı beğenmiş kimseler *Hamlet*’te uyumadıklarını iddia ederlerse bilin ki samimi değildirler. Paul Bourget’in ukalâlıklarını, Henri Bataille’ın yapmacıklarını sevenlerin Ibsen’i okumalarına cevaz-ı akfî yoktur”¹⁹.

Gerçekten de daha 1912 yılında, *Hamlet* Laertes rolünü oynamış olan Muhsin Ertuğrul’un, Darülbedayi’in sonradan da Şehir Tiyatrosu’nun oyun seçimini yönettiği dönemlerde, oynanan değerli eserlerin sayısının gözle görülür yolda arttığını rahatça söyleyebiliriz²⁰. Muhsin Ertuğrul’un Darülbedayi içinde sorumlulardan biri olmadığı ilk dönemde, bu kurumun oyun dağıtıcısının yüzde doksanını uyarlamalar ve çoğunluk vodviller, hafif güldürüler kapsar. Bu Edebî Kurul’un denetimi altında bulunan oyun seçimi içinde bir tane bile klasik bir komedyaya ya da tragedya yazarı göremediğimiz gibi, bir tane bile tiyatro tarihi içinde değeri olan daha modern ve çağdaş bir yazar bulamayız. Öbür yanda, Muhsin Ertuğrul’un yönetimi altında kurulan

17 Vasfi Rıza Zobu: “Ramazana Hazırlık” *Türk Tiyatrosu*, Aralık 1964, s. 26
18 Aynı

19 Nurullah Ataç: “Darülbedayi’de İhtilaf” *Hakimiyeti Milliye*, 24 Ocak 1928
20 Bkz. Ek liste: “Şehir Tiyatrosunun Elli Yıllık Oyun Dağıtıcısı,,

1924-25 tiyatro döneminde faaliyet gösteren Ferah topluluğunda Strindberg, Tolstoi, Andreyev, Moliere oynanmıştır.

Bu ilk dönemde Darülbeydi Edebî Kurul'un seçtiği yazarlar arasında daha çok Fransız bulvar tiyatrosu yazarlarının adını görürüz: Hennequin, Hervieux, Bernstein, Kistmaekers, Flers ile Caillavet, Feydeau, Gavault, Bisson, Savoir gibi... Aradan henüz elli yıl geçmediği halde, bugün hiçbir tiyatronun oyun dağarcığına alınmayan bu yazarlar seçiciler kurulunun gözde yazarlarıydılar. 1927 'de başa geçen Muhsin Ertuğrul'la seçilen eserlerin eserlerin değerinde hemen bir aşama yüksekliği izlenir: Shakespeare, Pirandello, Molnar, Moliere, Schiller, Andreyev, Ibsen gibi büyük yazarlar ilk defa Darülbeydi'in oyun dağarcığına girmiştir. Gerçi 1924 ilk baharında tiyatronun seçtiği eserler arasında bir Shakespeare ile bir Strindberg görürüz; ancak bunlar da yine bu büyük sanatçının eseridirler; Strindberg'in *Baba'sını Cenennem* adıyla Muhsin Ertuğrul çevirmiştir, Shakespeare'in *Othello'sunu* da Salih Fuat. Muhsin Ertuğrul'un başta bulunduğu sürece de oyun seçimindeki kalite sürüp gitmiştir.

Yine Muhsin Ertuğrul'un Ankarada'ki Devlet Tiyatrosu'nun başında bulunduğu dönemlerde Şehir Tiyatrosunda Shakespeare eserlerinin oynanması birden azalmıştır. Altı yıl içinde onaltı Shakespeare eseri oynatan sanatçı'nın bulunmadığı 1949 ile 1959 yılları arasında, yani on yıllık bir süre içinde, ancak dört Shakespeare eseri oynanabilmiştir. Bunun gibi, Bisson'lar, Birabeau'lar, Veiller'ler, Feydeau'lar, de Flers ile Caillavet'ler, sanatçının bulunmadığı dönemde yeniden bir bir sökün etmişlerdir.

1959 yılında, tekrar Şehir Tiyatrosu'na dönen Muhsin Ertuğrul ile yerli oyuna olan ilginin artması yanısıra, çok sayıda değerli yazarlar da temsil edilmeye başlanmıştır. Dürrenmatt, Macleish, Anouilh, Pirandello, Rattigan, J. M. Barrie, Arthur Miller, J. B. Priestley, Peter Ustinov, Tennessee Williams, Bertolt Brecht, Arnold Wesker, Garcia Lorca, George Michel, Giraudoux, Kipphardt gibi çağdaş yazarlar yanısıra, Goldoni, Lope de Vega Euripides, Shakespeare, Calderon, Moliere, Ibsen gibi klasik yazarlar da çok sayıda oynanmıştır.

Önceden belirttiğimiz gibi, 1928-29 tiyatro döneminde Edebî Kurul işe davet olunmamış, böylece de kaldırılmış oldu. Oyunların incelenmesi işi de bir dramaturga verildi. Ancak bu dramaturg'un o zamanlar, Avrupa Tiyatrosu'nda görülen dramaturg sistemini tıpa tıp kapsamadığını, daha çok bir "raportörlük" görevi olduğu anlaşıl-

maktadır. Görevli yalnızca oyunları okuyup ayıklamaktadır. Oysa Avrupa tiyatrolarındaki dramaturg'luk görevinde, oyun seçimi, oyunların düzeltilmesi, yazarlarla görüşme, basın sözcülüğü, dergi yayınlama, arşiv düzenleme işleri de vardır. Oysa Darülbedayi'ye getirilen Dramaturg'un şu işleri yapacağını bir günlük gazeteden öğreniyoruz: "(...) Gelen eserleri gözden geçirmek için kıymetli bir başa ihtiyaç vardır. Bu zat, gelen eserleri tetkik edecek ve bu eserlerde rötuş imkânı varsa müellifin müsaadesini alarak rötuş yapacaktır. Bu zat aynı zamanda Darülbedayi nâm ve hesabına en güzel eserleri terceme edecektir. Bu zat hariçten intihab edilecektir"²¹. Bu gazete haberinden de anlıyoruz ki, bu dramaturg, ancak eser seçebilecek ve yazardan izin alarak düzeltilebilecektir. Öbür işler tiyatro müdürlüğünce yapılacaktır. Dramaturg'luk görevi resmen 15 Temmuz 1930 yılında kabul edilmiştir. Bu göreve Şükrü Erden atanmıştır.

Edebî Kurul'un saf dışı edilmesi eski kurul üyelerini harekete geçirmiştir. İbnürrefik Ahmet Nuri'nin "Uyanış" dergisinin anketini yanıtlaması şöyledir: "(...) Repertuvarında her janrdan eser bulunması arzu olunur ve lâzımdır. (...) Fakat şimdiki vesaitle vodvilden ve ince hafif komedilerden başka piyes oynamak kâbil değildir. Çünkü eleman kâfi gelmez. Artist kadrosu noksandır. Per nobl yok, beldam yok, jönprömiye yok ve yetişmiyor da(...)"²². Yazar kurumun gelişmesi için şu kinayeli sözleri söylemektedir: "1- Yedivâhit ve fikri tarzındaki istibdat usulünü kaldırmak, 2- Aktörlere bazıca olmayacak iktidarda temaşa sanatına vakıf bir müdür tayin etmek." Aynı derginin anketini eski üye Hüseyin Suat da şu yolda yanıtlamıştır: "Dünkü Darülbedayi'de muntazam bir heyeti edebiye vardı. Temaşa yolunda hergün yenilik ve terakki göstere göstere her sınıf halkın rağbet ve teveccüh emniyetini kazanmıştı. Eski Darülbedayi'de oynanan oyunlar işte bu yüzden hâlâ halkın hatırında yaşıyor. Bugün ise yukardakilerin hiç biri yoktur. Başiboş bir aktör elinde, memur zihniyetiyle bu sanat müessesesi terakki edemez, gittikçe izmihlâle doğru sürüklenir"²³.

Darülbedayi'in kuruluşunda ve ilk yıllarında yardımları unutulmayacak olan Ahmet Nuri ile Hüseyin Suat gereksiz bir kırgınlığa kapıldıklarından o sırada "müstebit"likle suçlayıp "başiboş bir aktör" saydıkları Muhsin Ertuğrul hakkında yanlışlardı. Bunu onlardan sonraki yıllar göstermiştir. Edebî Kurul'un kaldırılması

21 Akşam, 15 Ocak 1929

22 Cumhuriyet, 15 Mart 1930

23 Aynı

uzun bir süre eski üyelerden bir bölümünü ve Muhsin Ertuğrul'la geçinemiyenleri Darülbedayi'nin karşısına geçirmiştir. Bu "edebî heyet"çiler, bir süre Muhsin Ertuğrul'u bir atış tahtası olarak denemeye kalkmışlar, ama sanatçının heyecanlı ve sert tepkisiyle karşılaşmışlardır.

Edebî Kurul düşüncesine karşı olanların başında gelen sanatçılardan biri de Vasfi Rıza Zobu'dur. Durmadan Darülbedayi'ye ve Muhsin Ertuğrul'a yapılan bombardımanlar karşısında sanatçı bu konuda yazmağa başlamıştır. Sanatçının fıkra havasına yazdığı ve *İsteyenlere* başlığını koyduğu yazıda şunları belirttiğini izleriz: "(...) Evrakı perişanımızın tomarlarını tasnif ederken şimdi tiyatronun tenkidiyle geçenler de dahil olduğu halde ne kepezeliklerini buldum. Kendi imzalarıyla verilen kararlar, icra edilen hükümler okunmaya değer eserlerdir. (...) Bunların tiyatroya neye musallat olduklarını göreceksiniz. Yazdıkları aşk mektuplarını, yedikleri herzeleri öğreneceksiniz. Heyetlerinin edebini siz tayin edeceksiniz. Bu da mecmuamızın mizah tarafı olacak. Bu acaip idare Hüseyin Suat beyin çürük temelile işe başlamış ve senelerce sene bu zatın kirli çamaşırlarile uğraşmıştır"²⁴.

Bu tartışmalar sürüp giderken Comedie Française'in o zamanki yöneticisi Emile Fabre'in İstanbul'a geldiğini görüyoruz. Emile Fabre, aynı zamanda, Darülbedayi'in ilk oynadığı *Çürük Temel* ile daha sonra oynadığı *Harap Yurt* oyunlarının da yazarıdır. Emile Fabre'a sorulan çeşitli sorular arasında Edebî Kurul konusu da vardır. Her şeyde Fransız tiyatrosunu taklit etmiş ve bu kurulu Comedie Française'i örnek alarak kurmuş olan Darülbedayi yöneticilerini düşünecek olursak, Emile Fabre'in bu konudaki düşüncesi bizce önemlidir. Emile Fabre dramaturg sistemini iyi bulmuştur ve Comedie Française'in eser seçimindeki bocalamasını artık eskimiş ve iyi işlemeyen bir sistem olan Edebî Kurulu sebep göstermiştir. Tiyatrolarda eserlerin bir tek kişi tarafından değil de, bir topluluk tarafından seçilmesini işleri aksatıcı ve sakıncalı bulmuştur²⁵. Zaten Comedie Française'deki seçiciler kurulumunu yalnızca kadın ve erkek sanatçılar temsil ederlerdi. Bizdeki Edebî Kurul üyeliklerinde ise daha çok çeviriciler, şairler ve yazarlar vardı. Bu durum ise birkaç sakıncayı ortaya çıkartıyordu. Kuruldaki üyeler eli kalem tutan kişiler olduklarından daha çok kendi çevirdikleri ve yazdıkları eserleri seçiyorlar ve böylece aralarında bir tröst kurmuş oluyorlardı. Üstelik bu üyeler eser seçme işini bir ek görev olarak

24 Vasfi Rıza Zobu: "İsteyenlere" *Darülbedayi*, 1 Mart 1930

25 Bkz. *Darülbedayi*, 1 Ekim 1930, ss. 2 - 4.

yaptıklarından sık toplanamıyorlar ve oyunların incelenmesi daha zor oluyordu. Bir de, bu üyelerin çoğunlukla tiyatro sanatı ve bilimi üzerine yeterli teknik ve estetik bilgileri olmamaları seçim içinde güçlük yaratıyordu. Bütün bu sebepler Edebî Kurul'un 1929 yılında kaldırılmasına yol açmıştı.

1929 yılında, Edebî Kurul'un kaldırılması ve oyun seçiminin tek elde yapılması üzerine, bu işte bir çabukluk sağlandığı gibi, kalite yönünden de bir sonuç elde edildiği görülür. Nurullah Ataç, 19 Aralık 1931 tarihli "Milliyet" gazetesine, *Kalbin Sesi* başlığı ile yazdığı yazıda, "Vakıa eski manasız piyesler yine oynanıyor(...) Fakat bunların arasında - sırf E. Muhsin'in himmetile-- Shakespeare, Ibsen, yenilerden Pirandello, Jules Romain de oynanıyor. Halk bunları iştahsızlıkla seyrediyor, hatta bazan isim asırların uğultusunu taşıyorsa 'Şarlatan' için olduğu gibi, onları ıslık yerini tutan bir sükût ile karşılıyor. Zarar yok! Dikenlerin arasına birkaç da iyi tohum ekiliyor; elbet onlar da bir mahsul verecektir," demektedir.

Yaşar Nabi, "Yeni Türk Mecmuası"nda yazdığı yazıda²⁶, Darülbedayi'in 1931-32 tiyatro döneminin bir bilançosunu yapmıştır. O dönemin oyun dağarcığında beş komedyaya, bir manzum destan, dokuz ciddî eser, üç vodvil ve iki müzikli komedyaya olmak üzere yeni oyun vardır. Bunların dördü yerli oyundur: Faruk Nafiz'in *Akm*'ı, Nazım Hikmet'in *Kafatası* adlı oyunu, Musahipzade Celâl'in *Mum Söndü*'sü ve sözlerini Celâl Esat'ın yazdığı ve bestesini Hasan Ferit'in yaptığı *Saatçi* opereti. Bu dönemde ayrıca bir önceki dönemden kalma üç eski oyun da vardır. Daha önceden de belirttiğimiz gibi, o yıl ilk operet temsilleri de başlamıştır. İ. Galip'in Yves Mirande'dan *Yalova Türküsü* adıyla uyarladığı eserin bestesi Hasan Ferit (Alnar) tarafından yapılmış ve böylece ilk defa operet türünde bir eser İstanbul seyircisinin önüne çıkarılmıştır.

Operetlere ne için başlanmıştır? Bunlar başarılı mıdır? Bu soruları kısaca yanıtlamak gerekir; çünkü Darülbedayi'in operet oynaması edebiyat çevrelerinde iyi karşılanmamış ve birçok tartışmaya yol açmıştır. 28 Nisan 1929 tarihinde "Milliyet" gazetesinde çıkan bir haber bu konuda bizi aydınlatıyor: "(...) Emanet bu hususta Ali Ekrem ve Celâl Esat beylerin mütealasını soracaktır. Bu hususta Muhiddin bey demiştir ki; 'Konservatuvar, memleketin musiki zevkine hizmet eden bir müessesedir. Şimdi bir operet ve sonra da bir opera vücut

26 Yaşar Nabi Nayır: »Darülbedayi" *Yeni Türk Mecmuası*, Aralık 1932, ss. 207-11

bulacaktır. Bu başladığı günden itibaren yirmi sene sonra kâmil bir netice verecek bir teşebbüs olacaktır' ” Bu yazıdan da anladığımız gibi, İstanbul Belediyesi ilerinin opera ihtiyacını karşılamak için işe daha basitinden başlamak istemiş ve buna halkı alıştırmak için bu operetlerin yerli havâ getirilerek yapılmasını uygun bulmuştur.

Ancak ilk başlarda bu operetlerin teknik yönden eksik oluşu ve tiyatro ile ilgili yazarların bu tür temsilleri tutmayışı basında tartışmalar açmıştır. “Akşam” gazetesinin tiyatro eleştirmeni Selâmi İzzet, Darülbedayî'in oynadığı operetleri ve Musahipzade Celâl'in oyunlarını boş eserler olarak kabul etmiştir. Yazar, Darülbedayî'in ereğini kaybettiğini, bir tiyatro okulunun açılıp yeni elemanlar yetiştirilmesi gerektiğinden söz etmiştir. Cevdet Kudret, “Mehmet Cemil” adıyla “Varlık” dergisine *Bu Hane Kiralıktır* başlığıyla yazdığı yazısında hafif eserlerin oynanışını tutmaz: “Halka eğer vodvil göstermezsek vodvilin ne olduğunu bilmez, revü göstermezsek revü nedir düşünmez. Fakat bir kere gösterdik mi artık bunun önüne geçmek zordur ve elbette ağır başlı bir piyese zihin yormaktansa ötekini hiç düşünmeden seyretmeyi tercih eder. Halk, bir akşam kötü bir vodvilde gördüğü aktörü ertesi akşam bir dramda gördüğü zaman elbette ciddiyetini muhafaza edemez, elbette onun bir akşam evvelki halini düşünür, güler, konuşur, fıstık yer”²⁷.

Cevdet Kudret'in “revü” olarak tanımladığı operetlerin oynanma konusunda biraz daha aydınlanmak için Yaşar Nabi'nin 1933 yılının Nisan'ında Muhsin Ertuğrul ile yaptığı konuşmayı alalım. Muhsin Ertuğrul, Yaşar Nabi'nin bu sorusunu söyle yanıtlamıştır: “Ben dört tane ciddî eseri arkası arkasına temsil edeyim, aktörler altı ay maaş alamazlar.(...) Ellinci temsilimiz sonunda bütçemiz 2092, 37 liralık bir açık gösteriyordu. Yirmi operet temsilinden sonra, yâni yetmişinci temsil sonunda 3384,65 liralık bir bütçe fazlası vardı. Biz operetlerden temin edebileceğimiz varidatla birkaç ciddî eser oynuyabilirsek bu da bizim için büyük bir nimet olacaktır”²⁸.

Türk Tiyatrosu'na ilk defa büyük tiyatro eserlerini kaliteli bir yolda getirmemiş olsa Muhsin Ertuğrul'un bu sözleri bize bir kaçamakmış gibi gelebilirdi. Ancak sanatçının bu sözlerinde bir doğruluk ve içtenlik olduğu yaptığımız araştırmalarda ortaya çıkmaktadır.

27 Mehmet Cemil: “Bu Hane Kiralıktır” *Varlık*, 15 Ağustos 1933

28 Yaşar Nabi Nayır: “Ertuğrul Muhsin'le Konuşma” *Yeni Türk Mecmuası*, Nisan 1933

Muhsin Ertuğrul'un seyirciyi tiyatroya çekmesinde operetler büyük rol oynamıştır. Önce operetleri görüp beğenenler sonradan ciddi eserleri de merak edip görmeye başlamışlardır. Üstelik İstanbul Belediyesi de gelir getirdiği için operetlerin oynanmasını bütün gücüyle desteklemiştir. Ayrıca, bu operet anlayışı sonradan "Ses Opereti" gibi özel kuruluşlara geçmiş ve İstanbul Belediyesi opera ve bale türüne de girişmiştir. Kanımızca, müzikle oyun, operet gibi türler de -- iyi ve kaliteli yapıldıkları takdirde -- tiyatro sanatı içinde düşünülecek eserlerdir. Bu yönden, Darübedayi'in bu ilk kalkınma döneminde oynadığı operetler, teknik yönden ne kadar zayıf olurlarsa olsunlar, Türk seyircisinin yetişmesi yönünden büyük yarar sağlamışlardır.

II. Dünya Savaşının üçüncü yılında Edebî Kurul düşüncesinin yeniden alevlendiğini izliyoruz. Buna rağmen, bu kurul ancak Muhsin Ertuğrul'un Ankara Devlet Tiyatrosu'nun başına geçtiği zaman kurulmuş ve Max Meinecke'nin baş rejisörlüğü sırasında görevde bulunmuştur. Bu düşüncenin bazı gazetelerde öne sürülmesi üzerine Şehir Tiyatrosu sanatçılarından da bir tepki gelmiştir. Edebî Kurul sisteminin yararsızlığına inananların başında gelen Vasfi Rıza Zobu, 1 Ocak 1942 ve 15 Mart 1942 tarihli "Türk Tiyatrosu" dergilerinde bu düşünceye karşı çıkıyor. Bu sistemin hiçbir yararı olmadığını da şöyle açıklıyor: "Bizim edip ve muharrirlerimizin tiyatro sıfatı ile alâkası okadar azdır ki, mevcut olanlar, yâni bu işe, biraz olsun zihin yorup mütalea edenler deryada damla derecesindedir," dedikten sonra bizde yerli oyun yazarının yetişmediğini, yetişse bu yazarların bu işi sürdürmediklerini üzüntüyle belirtiyor. Böyle olunca çeviri eser oynamanın doğruluğuna inanıyor. Bunun için de, sanatçıların devamlı Avrupa tiyatrolarını izlediklerini, oyunlar okuduklarını, nerde hangi oyunun tuttuğunu bildiklerini belirtiyor. Bu işi, kendi dallarında çok başarılı olsalar da, tiyatronun gidişinden haberi olmayan yazarların, şairlerin yapamayacağını savunuyor: "(...) haftada bir defa güç belâ toplanıp 'ekseriyet var' diye yarı yarıya âzasile içtima ederek, bir saat içinde tiyatronun mukadderatı hakkında karar veren 'Edebî Heyet'ten ne faide umarsınız?" diye soran sanatçı bu eserlerin seçimi işini bu işe ömürlerini vermiş sanatçıların daha iyi yapabileceğini yazar. "Yoksa oynanacak piyesleri onlar mı terceme edecek? Peki şimdi bunu yapmalarına ne mâni var? Herkes gibi onlar da bu işi yaparlar ve tiyatro idaresine gönderirler. İyi ise oynanır, fena ise iade edilir." Vasfi Rıza Zobu, Comedie Française'deki Edebî Kurul'u örnek gösterenlere yanıldıklarını söylüyor. Dünyanın hiçbir tiyatrosunda yazarlardan ve şairlerden kurulu bir Edebî Kurul olmadığını Comedie Française'deki

kurulun sanatçılardan ortaya çıkarıldığını yazıyor. Sanatçı Türkiye'de anlaşıldığı biçimde bir seçiciler kurulunun tiyatroya büyük zararı olduğunda ısrar ediyor.

Bizce de, dünyanın hiçbir tiyatrosunda kullanılmayan ve Türk Tiyatrosu'na Güllü Agop ile girmiş olan "Edebî Kurul" sistemi yeterli değildir. Türk Tiyatrosu'nun kurucusu sayılabilecek Güllü Agop'un bir tiyatro heyecanı ve düzeni yaratabilmek için bundan yüz yıl önce yazarlardan ve şairlerden kurulu bir "Edebî Heyet" düzenlemiş olması, yüz yıl önceki bu aynı sistemi sürdürmemizi gerektirmez. Oyun seçimini ve tiyatronun sanat tutumunu daha yararlı bir duruma getirebilmek için birçok yazımızda savunduğumuz "Dramaturg Sistemi" bir çıkar yol olarak görünmektedir.

Devlet Tiyatrosu Edebî Kurul üyesi bulunduğum beş yıllık bir süre içinde bu sistemin hiçbir zaman için iyi işliyemeyeceğini inancını edindim. Edebî Kurul üyeliğinin bir ek görev olarak verilmesi, bu kurulun haftada bir ya da iki defa toplanabilmesi, oyun yazarına yol gösterme görevini yapamaması, tiyatronun sanat tutumunda hiçbir rolü olmaması gibi nitelikler daha iyi bir sistemi gerekli kılmaktadır. Dramaturg, bir tiyatronun estetik işleriyle uğraştığı kadar, günlük dertlerine çare bulacak sorumlulukta ve yetkililikte bir sanat uzmanıdır, bir danışmandır. Netekim, 1814 ile 1832 yıllarında dramaturgluğu yeniden canlandıran Viyana'daki Burg Tiyatrosu dramaturgu Schreyvogel, uğraşısı için "Dramaturg ve Estetik Yazman" adını uygun görmüştür yaptığı işe. Dramaturgluğun ilkelerini ilk olarak kesin bir yolda gösteren on sekizinci yüzyılın ikinci yarısında büyük Alman yazarı Lessing olmuştur. Lessing de dramaturgluğu yalnızca dram sanatı üzerine söz sahibi bir kimse olarak değil, aynı zamanda bulunduğu tiyatronun estetik dengesini sağlıyan, değerlerini ayarlıyan bir estet olarak kabul etmiştir.

Dramaturg'un görevleri arasında şunlar vardır: 1- Oyunların seçilmesi, 2- Yönetici ile birlikte oyun dağıtıcısının sorumluluğu, 3- Basın sözcülüğü, 4- Tiyatro yöneticisinin her işte yardımcılığı, 5- Tiyatro dergisinin yayınlanması, 6- Rejisörün ve oyuncuların danışmanlığı, 7- Oyun yazarına yol gösterme, onunla birlikte eser üzerinde çalışma. Dramaturg, bu görevleriyle bir tiyatronun kuruluşu içinde çok önemi bir ögedir. Ayrıca, Dramaturg'luk bir esas görev olduğu için, bu uzman sabahtan akşama kadar tiyatrodaki bulunacak ve çok daha yararlı olabilecektir.

Bunun için de, yeni hazırlanan Bölge Tiyatroları ve Devlet Tiyatroları kanun tasarılarında Dramaturg'luk kabul edilmektedir. Bu gelişim kanunlarımızla saptanmak üzereyken, 1965 Nisan'ında Belediye Meclisinin bir Edebî Kurul toplaması için yeniden çalışmalara başlaması ve 1966 yılında da bu Şehir Tiyatrosu'nun başına yeniden Edebî Kurul sistemini getirmesi büyük bir yanlıştır, bir geriye dönüşür kanısındayız. Bu düşüncemizin doğruluğunu zaman gösterecektir.

Dramaturg sisteminin zaman zaman İstanbul Belediyesi tarafından tutulmayışına bir neden de bu sistemin tam olarak Şehir Tiyatrosuna gelmemiş olmasında bulabiliriz. Gerçi 1959-1966 yılları arasında Dramaturg'luk daha iyi bir yolda işlemiştir Şehir Tiyatrosu'nda Tiyatronun "altın çağı" olarak nitelendirdiğimiz bu beşinci dönemde tiyatroyu iyi bilen, gerçek tiyatro edebiyatını gerekse sahneyi iyi tanıyan kimseler tarafından bu görev yerine getirilmiştir. Ancak 1929 yılında ilk defa denenen Dramaturg'luk görevinin tam olarak yerine getirilememiş olduğunu savunabiliriz.

II. Oyun seçiminde Kaynaklar:

Darülbedayi'in ilk dönemlerinde oyun seçimi yönünden üç esas kaynağı vardı düşüncesindeyiz. Bunlar İstanbul'da gelen yabancı tiyatro topluluklarının oynadığı oyunlar, Fransa'da yayınlanan "Petal Illustration" dergisinde devamlı olarak çıkmakta olan bulvar oyunları ve sanatçıların görgülerini arttırmak üzere gittikleri yabancı ülkelerde seyrettikleri tiyatro eserleri. Darülbedayi için yapılan oyun seçiminde başvuru başka kaynaklar da olabilir. Ancak araştırmalarımız oyun seçiminin genellikle bu üç kaynaktan çıktığını göstermektedir.

İstanbul Orta Doğunun en önemli ticaret limanı olduğu için, on okuzuncu yüzyılın başlarından itibaren bu şehre bir çok yabancı opera ve balet toplulukları gelirdi. Tanzimat ile gelen toplulukların sayısı arttı. Hele 1908 Meşrutiyeti ve sonra da İşgal kuvvetlerinin İstanbul'a yerleşmesiyle bu büyük şehre gelen yabancı toplulukların sayısı yükseldi. Suzanne Despres, Jean Coquelin, Rejane gibi büyük tiyatro sanatçıları kendi topluluklarıyla İstanbul'a turneler yaptılar. Comedie Française, İstanbul'da büyük yankı yapan bir topluluk oldu. İşte bütün bu yabancı toplulukların oynadıkları eserlerin bir bölümü sırayla Darülbedayi için ya çevrildi ya da uyarlandı ve oynandı.

1908 Aralık ayında İstanbul'a gelen İtalyan "Liquoro" topluluğu, *Othello*, *Kıral Lear* ve *Shylock* adıyla *Venedik Taciri*'ni oynamışlardı²⁹. 1912 yılında oynanan *Hamlet* gibi Shakespeare eserleri için bu topluluğun bir örnek olamayacağını savunamayız. Darülbedayi'in oyun dağarcığına etki eden tiyatroların tabii ki 1914 yılından sonra gelen topluluklar olduğunu düşünmek gerekir. 1914 Mart'ında İstanbul'a turne yapan Duriez'nin yönetimi altındaki topluluk sırayla şu eserleri oynamıştı:³⁰

13 Mart 1914 H. Bataille	: <i>La Femme Nue</i>
14 Mart 1914 H. Bataille	: <i>La Phaleine</i>
17 Mart 1914 A. Bisson	: <i>La Femmax</i>
18 Mart 1914 F. Fonson ve Fernand	: <i>Le Mariage de Mlle Beulemance</i>

Bu topluluğun oynadığı *Le Mariage de Mlle. Beulemance* Hüseyin Suat tarafından *Kayseri Gülleri* adıyla adapte edilmiş ve ilk defa 25 Şubat 1918 tarihinde Darülbedayi tarafından oynanmıştır. Yine aynı topluluğun oynadığı A. Bisson'un *La Femme X Mebrure* S. Koray tarafından dilimize çevrilmiş ve *O Kadın* adıyla önce 1939-40 sonra da 1941-42 tiyatro dönemlerinde Şehir Tiyatrosu tarafından temsil edilmiştir. 1953-54 tiyatro döneminde, Sabri Esat Siyavuşgil'in başarılı çevirisiyle oynanan Edmond Rostand'ın *L'Aiglon*'u (*Yavru Kartal*), İstanbul'da ilk defa Varyete Tiyatrosunda Yunan Kraliyet Topluluğu tarafından 19 Şubat 1914 yılında³¹, ikinci defa da Jean Coquelin topluluğu tarafından 1921 Nisan ayının ilk yarısında temsil edilmiştir³². 27 Şubat 1914 tarihinde Yunan Kraliyet Tiyatrosunun temsil ettiği *Tartuffe* çok beğenilmiştir. O zaman kadar *Tartuffe*'ü Ahmet Vefik Paşa'nın dilinden seyreden İstanbul'lular bu temsili kolay unutamamışlardır³³. Darülbedayi bu eseri ilk defa S. Rauf ile M. Kemal'in *Mürâi* çevirisi ile ilk defa 1927-28 döneminde oynanmıştır. Zaten Darülbedayi'in ilk Moliere oynayışı, Muhsin Ertuğrul'un yönetimindeki Ferah topluluğunun 1924-25 teki faaliyet dönemine rastlar. Ferah topluluğu o dönem her ikisi de A. Vefik Paşa adaptasyonu olan *Azarya* ile *Yorgaki Dandini*'yi sunmuşlardır.

29 Bkz. *Stamboul*, 12 Aralık 1908

30 Bkz. *Le Moniteur Oriental*, 13 Mart 1914

31 Bkz. *Stamboul*, 19 Şubat 1914

32 *The Orient News*, 30 Mart 1921

33 aynı

8 Nisan 1914'te "Cybele Adrianon" adlı Yunan topluluğunun oynadığı Alexander Dumas, Fils'in *La Dame aux Camelias*'sı³⁴, dokuz yıl sonra Ferah Topluluğu tarafından oynanmıştır. Eseri dilimize Kemal Ragıp çevirmiştir.

1934-35 tiyatro döneminde Şehir Tiyatrosu'nun oynadığı Victorien Sardou'nun *Madame Sans Gene* adlı oyunu, 9 ile 12 Şu ba 1914 tarihlerinde³⁵ İstanbul'da temsiller veren ve yukarda adı geçen oyunla büyük ün kazanmış olan Rejane ve sonra da 1921 Nisan'ının ilk yarısında temsiller veren Jean Coquelin topluluğu tarafından İstanbul'lulara sunulmuştur³⁶. Rejane ve topluluğunun oynadıkları *Israel* adlı eser³⁷, Darülbedayi sanatçısı Bedia Muvahhit tarafından Fransızca'dan dilimize *Yahudi* olarak çevrilmiş ve 1929-30 döneminde temsil edilmiştir.

Darülbedayi'in 1931-32 döneminde başladığı operet oynama düşüncesine etki edebilecek ilk esaslı temsil, 1917 yılının Haziran ayı başında İstanbul'a gelen bir Viyana Operet topluluğudur³⁸. *Yarasa*, *Çardaş Prensesi* ve *Lüksemburg Dükü* gibi ünlü operetler İstanbul'lu seyirciler tarafından okadar tutulmuştur ki, aynı topluluk aynı yılın Ekim ayında İstanbul'a tekrar davet edilerek yukarda adı geçen eserlerden başka *Opera Balosu*, *Çingebe Baron* gibi operetleri oynamışlardır³⁹. Başka bir Viyana Operet topluluğu İstanbul'a 1925 yılının Mayıs ayında gelmiş, *Çardaş Prensesi*, *Lüksemburg Dükü*, *Mutluluk Dansı*, *Bayader*, *Yarasa*, *Son Vals* adlı eserleri temsil etmişlerdir⁴⁰. Çok tutulan bu operet temsilleri için *Die Bühne* dergisi şunları yazmaktadır: "16 Mayıs tarihinden itibaren 'Amphitheater'de (Tepebaşı Yazlık Tiyatrosu) operet repertuarının örnek eserlerini oynayan bu topluluğun Viyana'lı sanatçıları, temsillerinin, bu güzel şehrin resim gibi güzel genç kadınları ve neşeli zevkli giyinmiş genç erkekleri tarafından dolup taşıdığı görünce hayret ve hayranlık duydular"⁴¹. 1917 de ilk Viyana Operet topluluğunu sağladığı başarı üzerine Türk yazarlarının operet yazmağa merak ettiklerini görürüz. Netekim, Celâl Esat Şaban adını verdiği eserini Darülbedayi Batı musikisi öğ-

34 *Le Moniteur Oriental*, 8 Nisan 1914

35 *Stamboul*, 3 Ovak 1914

36 *The Orient News*, 30 Mart 1921

37 *Stamboul*, 20 Ocak 1914

38 *Le Soir* 5 Haziran 1917

39 aynı, 19 Ekim 1917

40 *Die Bühne*, 18 Haziran 1915

41 aynı

retmenlerinden Viktor Radeglia'ya besteletmiş ve bu eser, ertesini yılın başında (20 Şubat 1918) Viyana'nın ünlü Volksoper'inde oynanmıştır. Şehir Tiyatrosu Viyana operetinin tipik bir örneği olan sözleri Meilhac ile Halevy tarafından yazılan ve Johann Strauss tarafından bestelenen *Yarasa* operetini ilk defa Ekrem Reşit'in çevirisi ile 1934-35 döneminde temsil etmişlerdir.

Şehir Tiyatrosunun 1945-46 döneminde oynadığı Sabri Esat Siyavuşgil'in hayranlık uyandıran, çok başarılı çevirisi ile dilimize kazandırılan *Cyrano de Bergerac*'ı, bu eseri Fransa'da oynayıp büyük başarı kazanan, Jean Coquelin 1920 yılın Mayıs başında İstanbul'da oynamıştır⁴². Coquelin'in ustalığı ile İstanbul seyircisinin uzun bir süre hatırlanarak çıkmayan bu temsil de Şehir Tiyatrosu'nun oyun seçiminde bir rolü olabilir.

Tepebaşı Kışık Tiyatrosu'nda temsiller vermek üzere İstanbul'a gelen "Gymnase de Paris" adlı bir topluluğun 7 Ocak 1920'de A. Daudet'in 1'*Arlesienne*'nini ve 11 Ocak 1920'de de Hennequin'in *Mon Bebe*'sini temsil ettiğini öğreniyoruz⁴³. Darülbeydi bu temsillerden bir yıl sonra Selâmi İzzet'in *Üçüzler* adıyla yaptığı Hennequin'in bu eserini 27 Mayıs 1921 tarihinde oynamıştır. Yine aynı topluluğun oynadığı 1'*Arlesienne* ise dört yıl sonra, 25 Şubat 1924 tarihinde Darülbeydi tarafından halka temsil edilmiştir; eseri *İzmirli Kız* adıyla Kemal Emin adapte etmiştir.

Darülbeydi'nin oynamak üzere seçtiği bazı eserler, yabancı bir topluluğun gelmesinden hemen bir kaç ay sonra da olabiliyor. Buna bir örnek, Selâmi İzzet tarafından *Nazlı ile Annesi* adıyla adapte edilen Flers ile Caillavet'in yazmış olduğu *Miguette et sa mere* adlı oyunudur. Yeni Tiyatro'da temsiller veren Comedie Française 5 Mart 1921 de bu eseri temsil etmiş⁴⁴, bundan üç ay sonra da, 27 Mayıs 1921 de aynı eseri Darülbeydi oynamıştır.

Darülbeydi'nin oyun seçiminde başka bir kaynak da bir tiyatro eserinin tamamını veren "Petit Illustration" dergileridir. Bu dergiler daha çok yeni yazılmış ve Paris bulvar tiyatrolarında tutulmuş hafif komedyaları ve vodvilleri yayınlardı. Darülbeydi'nin ilk dönemlerinin kayıtsız şartsız Fransız tiyatrosunun etkisi altında olmasının bir nedeni de çeviricilerin bütün eserleri Fransızca'dan dilimize aktar-

42 *The Orient News*, 5 Mayıs 1920

43 aynı 7 Ocak 1920 ve 11 Ocak 1920

44 aynı, 25 Mart 1921

malariydı. Hatta Shakespeare'in eserleri bile önce Fransızca'dan çevrilmiştir. Vasfi Rıza bu konuda şunları yazıyor: "(...) Darülbedayi pek seyrek telif ve biraz da komediden başka, repertuvarını baştan aşağı Fransız mahsulü vodvil adaptasyonlarıyla doldurmuş bir halde idi. İçerdeki edebî heyet âzaları dışardaki mâruf münekkidler de dâhil, biz hepimiz Fransız tiyatrosundan, Fransız tiyatro edebiyatından başka bir şeyden habersizdik. (...) Koltuğu altında İngiliz, Alman, Rus, İsveç, İtalyan, İspanyol tiyatro edebiyatının kalbur üstü eserlerinin tercümeleleriyle, böyle bir topluluğun içine düşen genç Ertuğrul Muhsin'i kim dinler, kim ona yardımcı olurdu?"⁴⁵. Bu sözlerden ve Darülbedayi'in ilk dönemlerdeki oyun dağırcığından da anlaşıldığı gibi Edebî Kurul üyeleri, adapte eden ve çeviren yazarlarımız sık sık "Petit Illustration" dergisine baş vuruyorlardı.

Darülbedayi temsillerinin ilk on yılını dolduran Robert de Flers Caillavet, H. Kistmaekers, Paul Hervieux, H. Bernstein, M. Hennequin, A. Savoir, A. Bisson, Paul Gavault, Pierre Wolff, Robert Charvay, T. Bernard, F. de Curel, Charles Mere gibi bugün hiçbir tiyatronun oyun dağırcığında yer alamayan adlar, "Petit Illustration" dergisinin baş sermayeleriydi.

Darülbedayi'de görülen oyun seçiminin başka önemli bir kaynağı da sanatçıların yabancı ülkelere gittikçe gördükleri ve beğendikleri oyunlardı. Bu alanda Muhsin Ertuğrul dışarıya en çok gitmiş sanatçı olarak ve eser seçiminde dikkat ettiği değer yönünden en başta anılacak sanatçıdır. Muhsin Ertuğrul, Türkiye'den ilk defa 1911 de çıkmış ve Paris'e gitmiştir. Orada Mounet Sully'un oynadığı *Hamlet* ve *Kıral Oidipus* temsilleri üzerinde büyük etki yapmış ve yurda döndükten sonra, 1912'de *Hamlet*'i oynamıştır. 1913 yılında, Paris'e yaptığı ikinci yolculukta gördüğü temsiller içinden bir kaç tanesini beğenmiş ve yurda döndüğünde Henri Bernstein'in *La Griffe* adlı eserini *Fahişe* adıyla çevirmiş, sahneye koymuş ve oynamıştır. 1916 da yaptığı Almanya seyahatinden döndüğünde H. Kistmaekers'in *La Flambee*'sini *Uçurum* diye çevrilmiş, 1917'de Darülbedayi'de oynamıştır. O zaman çok tutulan bu eseri, Darülbedayi'in oynayışından üç yıl kadar sonra, İstanbul'a gelen Jean Coquelin topluluğu 5 Mayıs 1920 'de İstanbul'da oynamıştır⁴⁶. Aynı eseri, bir yıl sonra tekrar İstanbul'a gelen aynı topluluk bir daha oynamıştır (Nisan 1921). 1918 de yaptığı Almanya yolculuğundan sonra *Eski Heidelberg*, 1921 de H. Kistmaekers'in

45 Vasfi Rıza Zobu: "Ramazana Hazırlık" *Türk Tiyatrosu*, Aralık 1964, ss. 25 - 6

46 *The Orient News*, 5 Mayıs 1920

Les Exilees'ini *Kasırga* eserlerini çevirmiş ve her ikisini de oynamıştır. 1924 yılında yaptığı İsveç yolculuğu ona Strindberg'i kazandırmış, bu büyük yazarın *Baba* oyununu *Cenennem* adıyla çevirmiş, sahneye koymuş ve oynamıştır. Bu eserin ilk temsili 22 Nisan 1924 tarihinde olmuş ve büyük yankı yapmıştır. 1925, 1926 ve 1927 yıllarında gittiği Rusya yolculuğu ona büyük Rus yazarlarını tanıtmıştır. Leonid Andreyev, Leo Tolstoy, Chekhov gibi Rus yazarları bu dönemden sonra sık sık Darülbedayi ve sonra da Şehir Tiyatrosu oyun dağarcığında yer almıştır.

1921 de Paris'e giden İ. Galip, 1924 sonunda Almanya yoluyla yurda dönmüştü. Daha çok hafif eserleri çeviren sanatçı, kendi yazdığı oyunlar yanısıra, M. A. Antoine'dan, Louis Verneuil'den, Henri de Grosse'den, A. Birabeau'dan çeviriler ve uyarlamalar yaptı. Sacha Guitry'nin *Le Grand Duc*'ünü *Babasının Oğlu* adıyla, Marcel Pagnol'un *Eve toute Nue* adlı eserini *Hızır* yine Sacha Guitry'nin *Une Sujet de Roman* adlı oyununu *Bir Kitap* adıyla dilimize vevirdi. İ. Galip'in üç yıl kaldığı Paris'ten sonra ilk çevirdiği ya da adapte ettiği eserler bunlardır. Yoksa sanatçı çok yakın zamanlara kadar durmadan çeviri yapmış, oyun yazmıştır.

Dış yolculuklarda gördüklerini ya dilimize çeviren ya da adapte eden sanatçılar arasında M. Kemal Küçük, Ercüment Behzat, Vasfi Rıza Zobu ve Hüseyin Kemal gibi sanatçılar da vardır. Yıllar ilerledikçe Türkçeyi iyi kullanan ve başarılı çeviriler yapanların sayısı artmış, yabancı ülkelerle kültürel ilişkiler yoğunlaştıkça oyun seçimi daha kolay ve daha kaliteli bir yola girmiştir.

III. Yerli Oyun Konusu:

Darülbedayi'in ilk oynadığı yerli oyun Halit Fahri'nin *Baykuş*'-udur. Bu eser bu sanat kurumunun oynadığı dördüncü eser olup oynanış tarihi 2 Mart 1917'dir. O zaman için büyük bir tiyatro olayı sayılan *Baykuş*'un Edebî Kurul tarafından kabulünü yazar şöyle anlatıyor: "(...) Salona girdiğim zaman şaşırđım. Geniş uzun masanın yirmiye yakın çehre ile donanmıştı ve en başta şeref makamın Süleyman Nazif kurulmuştu. (...) Nihayet, heyecandan titriyen ellerimle defterler ortaya çıktı; herkes, aralarında konuşmağı bıraktı ve ben derin bir sessizlik içinde okumağı başladım"⁴⁷. Eser bütün üyelerin tamamı tarafından kabul edilmiştir. Ayrıca, yazara bin kuruş da

47 Halit Fahri Ozansoy: *Darülbedayi Devrinin Eski Günlerinde*, s. 65

verilmiştir. Eser için dekor kostüm masrafından kaçınılmamış ve mümkün olduğu kadar iyi bir temsil ortaya çıkarılmağa çalışılmıştır. Yazarının belirttiğine göre, eser halk tarafından tutulmuştur. Biz —konumuz dışı olduğu için— eser üzerinde bir incelemeye girmiyecceğiz. Ancak Baykuş hakkında o sıralarda çıkan yazıları kısaca görmek ilgi çekici olabilir. Yahya Kemal'in beğenmediği bu eser hakkında çeşitli düşünceler ortaya atılmıştır. Süleyman Nazif 23 Şubat 1917 tarihli "Tanin" gazetesinde Halit Fahri'yi nazmı yönünden Tefvik Fikret'in "Halefi addolunacağım" yazdıktan sonra *Baykuş*'ta arasıra zorlanmış sevimsiz mısralar ve terimlerin olduğunu da eklemiştir. 3 Mart 1917 "Tasviriefkâr" gazetesinde, Ali Naci "sahne üzerine yığılmış bir takım yeni eşya ve dekor tertibatından maada, fikri ve dikkati celb ve teşhiz eden bir şey" olarak değerlendirmiştir. 5 Mart 1917 tarihli "Sabah" gazetesinde çıkan imzasız yazı ise Halit Fahri'yi Belçikalı sembolik yazar Maurice Maeterlinck'i taklit etmekle suçlamıştır. Öbür yanda Nurullah Ataç, *Baykuş* üzerinde kolayca kabul edilecek bir yargıya gitmiştir; 20 Kasım 1921 tarihli "Dergâh"ta, Ataç, "(...) Baykuşa gelince, bu manzume masalı ile defa dinliyordum; yemin ederim ki tiyatroya giderken neş'em vardı ve kendimde müşkülpesentlik hissetmiyorum. Fakat bu romantik lâklâka beni adeta hasta etti. Düşündüm: *Baykuş*, verem, öksürük, kar, mezarlık, karanlık, sayıklama, kurtlar, iskelet, düşüp kırılan bir kandil, tecennün ve bittabi hepsinin ortasında dolaşan azrail. Halit Fahri bey bunları hokkabaz kutuları gibi birer birer açarak maharetini gösteriyor. Unuttuğu birkaç şey var: kanlı mendil, zehir..." diyor. Bu yazıdan bir onsekiz yıl sonra da *Baykuş* üzerine yazdığı yazıda Ataç, oyunu dördüncü baskısından okuduğunu belirttikten sonra çok iyi bir incelemeye giriyor ve sonra da şunları söylüyor: "(...) *Baykuş* yirmi beş sene evveli zevkimiz hakkında, daha doğrusu aleyhinde oldukça ağır bir vesikadır"⁴⁸.

1917 yılında, yerli eser olarak oynanan Hüseyin Suat'ın *Kundak Takımları* vardır. Ancak bu oyunun ne kadarının "telif" ne kadarının uyarlama olduğu üzerinde bir tartışmaya girilebilir. Bu eseri de her şeyiyle bir yerli eser saysak bile o yıl yerli eserin sayısı ikiye geçmez, ertesi yıl bu sayı bire düşmüştür. 1919'da Yusuf Ziya'nın *Binnaz*'ı ve Hüseyin Suat'ın *Yamalar*'ı ile yerli oyun sayısının yine ikiye çıktığını görüyoruz. 1923'de üçe çıkan sayı 1925-26 da sifira inmiştir. Darülbedayi'in genel oyun listesinden de anlaşıldığı üzere, yerli

48 Nurullah Ataç: "Baykuş" *Haber Akşam Postası*, 12 Ağustos 1937

oyunlara verilen önem 1927–28, yani Muhsin Ertuğrul'un başa geçmesinden sonra artmıştır. 1928–29 da beşe çıkan yerli oyun sayısı, 1932–33 de yediye, 1936–37'de ona fırlayıvermiştir. Bu sayı yine Muhsin Ertuğrul'un başta olduğu döneme rastlayan 1961–62 de on altıyı bulmuştur. Yerli oyunların sayılarını Darülbedayi'in gelişimi için ileri sürdüğümüz beş dönem içinde düşünecek olursak ortaya şöyle bir liste çıkacaktır:

I. Dönem : 1916 – 1926	..... 17 yerli oyun	..... 11 Yılda
II. Dönem : 1927 – 1930	..... 17 yerli oyun	..... 4 yılda
III. Dönem : 1931 – 1946	..... 84 yerli oyun	..... 16 yılda
IV. Dönem : 1947 – 1958	..... 54 yerli oyun	..... 12 yılda
V. Dönem : 1959 – 1966	..... 71 yerli oyun	..... 7 yılda
	<hr/>	
	243 yerli oyun	50 yılda

Yukarda gösterilen ortalama rakkamlar her dönemde oynanan yerli eserler üzerinde bir fikir vermektedir. Muhsin Ertuğrul'un yönettiği II., III. ve V. dönemlerde yerli oyun sayısı gözle görünür yolda artmıştır. Yıllara bölününce ilk dönemin yerli oyun ortalaması 1.6 iken, ikinci dönemde bu gemen 4. 2 ye fırlayıvermiştir. III. dönemde bu 5.25 olmuş, Muhsin Ertuğrul'un Ankarada'daki Devlet Tiyatrosu'nun başına gittiği dönemde, yâni Şehir Tiyatrosunun uzaklaştığı IV. Dönemde bu ortalama 4.5 düşmüştür. Darülbedayi'in "altın çağı" olarak nitelendirdiğimiz, Muhsin Ertuğrul'un yönetimi tekrar ele aldığı dönemde bu ortalamanın sevindirici şekilde 10.1'e fırladığını izleriz.

Yıllar geçtikçe yerli eserlere verilen önemle, yazar sayısının da doğal bir gelişim sonucu arttığını görmekteyiz. İlk başlarda iyi, kötü çok sayıda yerli oyunu sahneye çıkartmakla yavaş yavaş tiyatro yazarı yetişmesine ön ayak olan bu büyük sanatçı-yönetici, iş başına geldiğinde yazarı hazır bulmamıştır. Netekim, Muhsin Ertuğrul'un iş başına geldiği ilk dönemde, onun daha çok sayıda yerli oyunu sahneye çıkartmasına rağmen, ortada bir iki imzadan başka ad yoktu. Reşat Nuri Güntekin bu durumu açık seçik önümüze sermektedir: "(...) Nihayet bir gün Şehremanetinden Darülbedayi'e aza intihab ediliğime dair bir tezkere aldım. (...) Düşündüklerimi meydana getirmek için bundan âlâ fırsat olur mu? Hemen gizli hazineler dolabını açarak kemali ciddiyetle işe giriştim. Birinci numara yeşil kaplı bir defterdi:

mecmuu nihayet yirmi sahife... bu yirmi sahife de dört veya beş perdelik bir dram yatıyordu, Hesap ettim lâkırdılar ne kadar uzatılrsa nihayet beş dakika sürecek. İkinciye geçtim: perde açılınca sahnede eski padişahlardan birini görüyoruz. Padişah kendi kendine sekiz on lâkırdı söyledikten sonra içeri bir takım silâhlı adamlar giriyor, padişahı yakalılarak merdivenden aşağı indiriyorlar, sokağa çıkartıyorlar, bir meydanlığa götürüyorlar... yâni sahne sinema sahnesi gibi dakikada bir değişiyor. Üçüncü piyesin başında Darülbedayi heyeti idaresine hitap eden bir mektup. Aşağı yukarı şu mealde : 'Efendim, ben malûlü askeriyedenim. Başka bir iş tutmağa kudretim olmadığından piyesler yazmağa karar verdim, Münasip görürseniz her on beş günde bir piyes yazıp gönderirim. 'O zaman üşenmeden bu piyeslerden yüzlercesini gözden geçirdim. (...) Şu var ki, tiyatro eseri romana, şiire benzemiyor. Hulâsatan şunu demek istiyorum ki, adaptasyon ve terceme bugün bizim için bir zarurettir ve bunun daha ne kadar devam edeceği kestirilemez'⁴⁹. Bu yazı o sıralarda tiyatroya nasıl oyunlar gönderildiği üzerine tarihi bir belgedir. Bir ulusal Türk tiyatrosunun kurulabilmesi önce tiyatro yazarlarının yetişmesine bağlıdır. Daha 1920 yılında tiyatro yazarının önemini anlamış kimseler vardı. "Temaşa" dergisinin Ağustos 1920 tarihli sayısında, Nail Kemal *Milli Tiyatro İhtiyacımız* başlığını koyduğu yazısında ulusal tiyatrosunun ancak yerli yazarların yetişmesiyle gerçekleşeceğine inandığını belirtmiştir. Öbür yanda, Ataç da yazarın önemi üzerinde sık sık durmuştur. 11 Mart 1925 tarihli "Akşam" gazetesine yazdığı yazıda, "(...) Oynanacak güzel eserimiz yoksa, yetişmiyorsa Ankara'daki tiyatro binasının, bilmem kaç bin lira tahsisatın, Türk kadınının sahneye çıkmasının, hatta Şâdi'nin ne lüzumu var? (...) Aktöre, dekora, binaya fazla ehemmiyet atfetmek temaşa sanatının aleyhinedir. Herhangi millette böyle hareket edilmişse güzel eserler değil, acibeler zuhuruna sebep olmuştur" demektedir.

Oyun yazarı öyle ot gibi tek başına bitmediği için, bütün bu desteklemelere rağmen çok sayıda yetişememiştir. 1950 yılından bu yana görülen yerli oyun sayısının artmasına rağmen, bu alandaki yazarlar hâlâ yetişmektedirler. Henüz oyun yazarlığı konusunda "altın çağı"na geldiğimizi sanmıyoruz. Reşat Nuri Güntekin 1944'te neden oyun yazarı yetişmediğini şu üç gerekçeye bağlamıştır: 1- Tiyatro tekniği roman ya da öteki edebî türlerden çok başka ve çok daha zordur, 2- tiyatro topluluklarının sayısı henüz artmamıştır, 3- büyük oyuncu sayısı

49 Reşat Nuri Güntekin: "Milli Tiyatro ve Eserleri" *Darülbedayi*, 15 Ocak 1932,

yeterli değildir⁵⁰. 1955 yılında Şehir Tiyatrosu Edebî Kurulu yerli oyunları daha bir yumuşaklıkla kabul etmiştir; çünkü doğru bir tutumla yerli yazarın yetişmesi için onları ne kadar mümkünse okadar desteklemek gerekir. Oysa bu tutum o zamanki eleştirmenlerin hücumuna uğramıştır. Onun için de, Edebî Kurul tiyatro tekniği zayıf olan bir çok eseri oynanmak üzere seçmiştir. Reşat Nuri Güntekin'in dediği gibi oyun yazarlığı her şeyden zordur.

Bugün oyun yazarlığında gözle görünür bir gelişim varsa bile, yazarlarımız henüz ulusal Türk tiyatrosunu getirecek kişiliği edinmemişlerdir. Çünkü tiyatrolarımızın yalnızca Avrupa tiyatrosunu taklit ettikleri gibi, yazarlarımız da Batının yazarlarını taklit etmekle yetinmişlerdir. Yirminci yüzyılın ilk yirmi otuz yılını yabancıları taklitle geçiren tiyatromuz daha sonraki gelişmelere kendini kapayıp elli yıl önceki Avrupa tiyatrosu kavramında kalmıştır düşüncesindeyiz. Günümüzde, bizde tiyatro alanında atıldığı söylenen her adım, dünya çapında eski bir adım, yapıldığı söylenen her yeni şey, dışarda çoktan yapılmış bir şeydir. Dış ülkelerde dökülmüş, sararmış yaprakları biz yenilik diye toplayıp tekrar dalına yapıştırmak istemişizdir. İşte Batıya yönelen Türk oyun yazarlığının en dramatik yanı da budur.

Bunun nedenini bulmak çok zor değil. Yaratma eylemi köklü olan bir şeyle ortaya çıkar. Köksüz bir yaratma düşünülemez. Tanzimat-tan bu yana kendini yenilemenin sabırsızlığı içine giren tiyatromuz da kökünü çürüterek tamamen başka bir kökün üzerine tünemiş ve yapraklanmayı beklemiştir. Oysa yapılması gereken iş, bugünün şartları içinde kendi kökümüzden güç alıp yapraklanmamız ve çiçeklenmemizdir. İşte o zaman bir yaratış eylemi içine girecek ve yalnızca Türkiye çapında olmaktan kurtulup dünya çapında olmağa yöneleceğiz; çünkü ulusal olmak demek, bizce, bir ülkenin kendi güç kaynaklarıyla evrensel olabilmesidir; yâni kendi halkın özelliklerini daracak, karanlık yollardan değil, yeryüzünün bütün insanlarını çekecek aydınlık bir anlayış sağlamaktır. Bir yörenin düşüncesini, yaşayışını, renklerini bütün dünyaya tanıtmak ve bütün insanlığın malı yapmaktır. Bir yazar kendi toplumunun yaşayışını, gönül rahatlığı ile başka toplumlara ifade edebiliyorsa dünya çapında bir eser yaratabiliyor, demektir. İşte ulusal tiyatro da, kanımızca, ancak bu dünya çapında eser yaratabilen yazarlarla doğacaktır.

Oyun yazarlığıma ışık tutacak bu kök nedir? Yüz yıllardan beri

50 Reşat Nuri Güntekin: "Niçin Müellif Yetişmiyor" *Türk Tiyatrosu*, 1 Ocak 1944

varolan metinsiz Türk tiyatrosunu düşünecek olursak, bizim tiyatro anlayışımızın şu üç noktada Avrupa tiyatrosundan ayrıldığını görürüz: 1- Laik olması yönünden, 2- Siyasal ve toplumsal taşlaması açısından ve 3- yabancılaştırma tekniğini kapsamamasından. Bu noktaları 1966 da yayınlanan *Oyun yazarı*⁵¹ adlı kitabımızda ayrıntılı bir yolda incelemiştik.

Köke bağlı olmak ulusal olmaya bağlı olduğu kabul ediliyorsa, o zaman bu incelemenin başında özellikle belirttiğimiz bir yargıya geri dönebiliriz. Eğer Darülbedayi'in kuruluşu sırasında, Avrupa tiyatrosu tekniğinde bir bölümün yanısıra, bir de geleneksel Türk Tiyatrosu'nu geliştirecek, onu bugünlere kadar getirecek bir başka bölüm olsaydı, belki de şimdi o eski tulûat topluluklarının yerine, bu gelenek içinde gelişmiş bir Türk tiyatro tekniği ve üslûbu varolabilecekti. Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki tiyatroların kendilerine özgü birer tekniği olması, onların köklerinden kopmamış olmalarında aranamaz mı? Bir örnek verelim: bugün dünyanın her yerinde oyunları oynanan ve aynı zamanda değer yönünden büyük bir yazar olan Friedrich Dürrenmatt'ın özelliği, onun kendi geleneği içinden çıkmasıdır. Ondaki taşlama, toplumsal sorunlara eğilme biraz da Viyana Halk Tiyatrosu'nun en büyük yazarı Nestroy'u ustası olarak seçmesinden değil midir?

Gerçi Şehir Tiyatrosu'nun geleneği içinde ve özellikle Muhsin Ertuğrul'un tutumuyla yerli oyun yazarlığı bugünkü durumuna getirilmiştir. Sonraki Edebî kurulların da bu alanda iyi niyetleri görülmektedir. Hatta Darülbedayi oyun yazarlarını desteklemeyi, telif hakkını yükseltmedeki tutumuyla da belli etmiştir. 22 Ekim 1929 tarihinde yerli eserler için verilecek telif hakkı % 12.5 olarak tesbit edilmiş, buna karşılık çeviri hakkı % 7 den % 5 e düşürülmüştür. Hatta bir ara yerli yazar devletten de destek görmüştür. 1948 yılında ilk defa bir "İnönü Ödülü" konulmuştur; bu ödülü ilk kazanan da Cevat Fehmi Başkut olmuştur. Bütün bunlar takdirle anılacak çabalarıdır. Ancak bu yabancı kök üzerinde yapraklanma dürtüsü, oyun yazarlığımızı ancak bugünkü durumuna getirebilmiştir. Bugünkü durumuyla da henüz bir ulusal Türk tiyatrosu ortaya çıkmış değildir.

Nurullah Ataç da Türk oyun yazarlığının kişiliğini bu taklit eylemine bağlamıştır: "(...) Halbuki, bizde Namık Kemal, Abdülhak

51 Bkz. Özdemir Nutku: *Oyun Yazarı*, (İzlem Yayınları, İst. 1966) ss. 5 - 15

Hâmit, Reşat Nuri, Halit Fahri ve onlardan sonrakiler tulûattan çıkmamıştır, sadece Avrupa'yı taklit etmişlerdir. Bunun için de, eserleri hiçbir zaman halka inmemiş, doğrusu yüksek zümreye de çıkamamış, ikisi arasında mukallid 'güzel' diye verilen her şeyi tenkitsizce kabule âmade bir yarı-münevverler sınıfı tarafından alkışlanmıştır. Bizde tulûat, gayesine eremeden, şairini yetiştirmeden, millî tiyatroya vücuda getiremeden öldü"⁵².

IV. Sansür:

Bu arada, kısaca "Sansür" konusuna da değinmek gerekir. Sansür ülkemizde iki yolda işlemiştir: 1- Resmî kanallarla, 2- Kişisel olarak iç yasaklamalarda. Tiyatro alanında ortaya çıkan sansür ya güvenlik kuvvetlerince ya da "Matbuat Umum Müdürlüğü"nce yapılmıştır. Bu eylem Sultan Abdülaziz'den bu yana sürüp gelmiş ve hâlâ da çözümlenmemiş bir sorundur. Abdülaziz'in Karagöz temsilcilerini bazı devlet büyüklerini eleştiriyor diye yasaklaması, polisin dost ülkelerin başlarını ele alıyor diye bir oyunu durdurmaları sık görülen olaylardır. 1920 yılında, Şehzadebaşı Şark Tiyatrosu'nda Mehmet Âli Mirza'yı eleştiren beş bölümlük bir yerli eser yasaklandığı gibi⁵³, 1918 de Ahmet Bedii'nin "İkdam" gazetesinde Halit Ziya'nın *Furuzan* uyarlaması için yazdığı yazının yayınlanmasına da izin verilmez. Öbür yanda, Matbuat Umum Müdürlüğü'nün bugün için masum sayılacak bazı tiyatro eserlerini yasaklaması da bu anlayışın içine girer. Sanatın ve kültürün gelişmesi için sanata uygulanan kısıtlamaları doğru bulmuyunuz.

Resmî kanallarla yapılan yasaklamaların yanısıra, bazı kimselerde gelenek durumuna gelmiş iç yasaklama görülmektedir. Bu kişisel, iç yasaklama Şehir Tiyatrosu Edebî Kurulu içinde de zaman zaman görülen bir olaydır. Edebî Kurul bazan hiçbir ideolojik yanı olmayan bir eseri gürültü yaratabilir düşüncesiyle oynatmamıştır. Hatta bu kurul bazan seçiciler olmaktan çok sansürcüler olarak hareket etmişlerdir. Bütün bunlar, bir tiyatronun sanat tutumuna aykırı gelişen eylemlerdir. Bu yönden, Şehir Tiyatrosu'nun gelişim tarihi içinde, oyun seçiminde görülen aksaklıkların bir bölümü de bu yasaklamalarla ortaya çıkmıştır.

52 Nurullah Ataç: "Tulûat İçin" *Haber - Akşam Postası*, 3 Şubat 1939

53 *Temaşa*, 1 Şubat 1920

Aziz Nesin, 28 Ocak 1964 tarihli "Akşam" gazetesine yazdığı *Türk Tiyatrosunun Düşmanları* adlı yazısında, "(...) Türk yazarlarının oyunları, çağdaş dünya tiyatrosu çizgisinde yer almadıkça, Türkiye'deki her ev tiyatro olsa yine de Türk Tiyatrosu var sayılamaz," diyor. Bu çok yerinde yargıdan sonra, yazar, bugüne kadar Türk tiyatrosunun olmayışındaki sorumluların, Türk tiyatrosuna engel olanların sansürü yaratılarda olduğunu belirtiyor: "(...) bir katır çiftesi gibi kitabın ilk sayfasını ezen kırmızı sansür izi, sürüp giden bir anlayışsızlığın, bir kabalığın sembolüdür. (...) Yasaklanan oyunları okuyunca Bay Sansür'ün dünyada eşi bulunmamış bir mankafa olduğunu anladım. (...) Biliyorum, zamanın koşullarını göz önünde tutmalıyız ve sansür diye kullanılan zavallı beşinci sınıf bir memuru suçlamamalıyız. (..) Sözü ettiğimiz Bay Sansör öyle de çalışkan bir memur ki, kitaplara kendi el yazısıyla yazdığı tarihlerden anlaşıldığına göre, bir günde dokuz piyesi okuyup denetlemiş, yargısını vermiş. (...) Örneğin, 'Tefeyüz Kitaphenesinin Temaşa Külliyyatı: 2,' Tristan Bernard'ın *Mon amour*, adlı komedisinden Saibe Necmi'nin iktibasen naklettiği, 1927'de basılmış *Köşe Kapmaca* adlı oyun kitabının sayfalarını hiç açmadan, yani okumadan Bay Sansör 15. 12. 1934 tarihinde 'oyanabilir' diye imzalamış. Demek, bir oyunun değerini okuyarak değil, kokluyarak anlıyor Bay Sansör." Aziz Nesin bundan sonra yasaklanan iki oyundan söz ediyor; biri Tahsin Nahit ile Şehabettin Süleyman'ın birlikte yazdıkları *Ben...Başka*, öbürü de Şehabettin Süleyman'ın yazdığı tek bölümlük *Kırık Mahfaza* adlı "millî mudhike" oyunları... Yazar yazısını şöyle sürdürüyor: "(...) Bugün de sansür yaşıyor, evet resmî bir sansür yok, ama özel be resmî tiyatroları ellerinde bulunduranlar bu sansürü kendiliklerinden yaparak Türk tiyatrosuna düşmanlık ediyorlar. Türk tiyatrosunun yaşamasını değil, daha doğmasını bile önlüyorlar. (...) Hele içlerinde kimisinin 'oyun yazarı yok' demeleri, otuz milyonluk Türkiye'nin varlığını yadsımaktan başka nedir? Bilmiyorlar ki, oyun yazarı yoksa, kendileri de yoktur."

Aziz Nesin burada, bizim daha önce söz ettiğimiz "iç yasaklama"-dan söz etmektedir. Bu iç yasaklama bugün de çoğu tiyatro yöneticilerinde gördüğümüz bir tutumdur.

Tiyatro tarihimiz içinde bu sansür örnekleri yüzleri bulur. Biz bu tutumun ne kadar yarasız ve gülünç olduğunu biraz olsun belirtebilmek için birkaç örnek alalım. Cevdet Kudret'in *Tersine Akan Nehir* adlı oyunuyla birlikte oynanmak için seçilen yine aynı yazarın

Yerli Mallar adlı tek bölümlük oyunu I. Şube tarafından şöyle sansüre uğramıştır: metinde bulunan notlarda “polis sağdan girer ya da polis soldan girer” sözleri kabul edilmemiş, “polis” sözcüğünün sonuna birde “efendi” oturtularak bu oyunun oynanabileceği yetkililerce belirtilmiştir. Aynı şekilde, yazarın *Kurtlar* adlı oyunu üzerinde üzerinde yazarına sormadan I. Şube’de değişiklikler yapılmıştır. “Suistimal yapan memur olmaz” gerekçesiyle “memur” kelimesi yerine başka bir meslek bulunması üzerinde ısrar edilmiştir⁵⁴.

“Matbuat Umum Müdürlüğü” adıyla kurulan örgütün doğru yanlış bir çok eserleri yasaklaması uzun bir süre devam etmiştir. Vasfi Rıza Zobu, 1935 sonunda yazdığı bir yazıda, “Geçen sene bu zamanlardı,” diyor, “Matbuat direktörlüğü eline kalemi almış, ağaçlardaki lüzumsuz dalları budar gibi, piyeslere de çalاکalem ediyordu... Başta biz olduğumuz halde, taşralarda çalışan tulûat kumpanyalarına kadar, bütün heyetlerin repertuvarlarını güve girmiş gibi delik deşik etmişti”⁵⁵ Yasaklamanın bu tutumu 1948 yılında yine görülüyor; Andre Paul Antoine’nın *Düşman* adlı oyunu, “gayri ahlâki” bulunmuş ve oyuncular mahkemeye verilmişlerdir. O zamanki, yazarların ve eleştirmecilerin hemen hepsi bu yasaklamanın gülünçlüğü üzerinde durmuşlar, oyunun, tersine birtakım ahlâk ilkelerinden hareket ettiğini tanıtlamışlardır. İşin ilgi çekici yanı *Düşman* 1930 yılında Andre Luguët’nin yönettiği bir Fransız topluluğu tarafından İstanbul’da oynanmıştır. 1930’da -- bir Fransız topluluğu tarafından oynandığı için olacak -- ahlâka aykırı bulunmayan bu eser, o tarihten on sekiz yıl sonra Şehir Tiyatrosu’nda “müstehten” damgasını yemiştir. Görülüyor ki bu çeşit yasaklamalarda belli ilkeler değil, âfâki kararlar rol oynamıştır.

Oyun yazarlığımıza, dolayısı ile tiyatromuzun gelişmesine engel olan yasaklamalar, özellikle Anadolu şehirlerinde daha sık ortaya çıkmış ve Anadolu turnesi yapan bir çok toplulukları baltalamıştır. Vasfi Rıza Zobu, turnelerdeki sansüre bir örnek veriyor. 1924 yılının Ağustos ayında Trabzon’da bulunan Darülbedayi sanatçıları, oyun dağarcıklarındaki on bir oyundan biri olan, François de Curel’in *Bir Fece Faciası* adıyla Reşat Nuri tarafından dilimize çevrilen eserini oynamak isteyince Polis Müdürlüğü buna engel olmak istemiştir. Gerekçe de şu: “Bu piyes Padişah olan Halifeyi ve onun kızı olan Sultan’ı tenzil ediyor. Vakıa, halifelik makamı lağvedilip Mecid Efen-

54 İncelemecinin Cevdet Kudret’le yaptığı konuşma.

55 Vasfi Rıza Zobu: “Matbuat Direktörlüğüne Yardım Edin” *Türk Tiyatrosu*, 15 Aralık 1935

di memleketten çıkarıldı, ama daha pek taze (...) Bu piyesi oynamanız tehlikelidir,”⁵⁶. Hükümeti destekliyecek olan polis gücünün anlayışı böyle olduktan sonra elbette yasaklama bu kadar gülünç bir nedene dayanacaktı. Bu düşüncenin gülünç olduğu sonrada ortaya çıkmıştır; her şeye rağmen eser oynanmış ve üstelik halk tarafından da çok beğenilmişti. Temsil sonunda sanatçıları uzun uzun alkışlıyacak halkı gören sansür hastaları tabii ki mahcup olmuşlardı.

Anadolu turneleri sırasındaki başka bir sansür olayını da Mehmet Karaca anlatıyor: “Sivas’ta idik. *Emir* adlı bir eser oynıyacaktık. Emniyete müracaatımızı yaptık. Eserde bar sahnesi vardı. Polis Müdürü bunu okuyunca ‘Yooook! Ben bu şehirde bar açtırmam,’ diye dayattı. Güç hal ile oyuna başlayabildik. Aksi gibi bar sahnesi birinci perdede idi. Konsomatrisleri sahnede gören polisler derhal sahneye hücum ettiler. Perdeyi zorla indirdiler”⁵⁷. Günümüzde bile bu şekildeki yanlış ahlâk anlayışıyla, Anadolu’nun bir çok şehirlerinde, sansür bütün gücüyle düşünce özgürlüğüne, sanat ve kültür faaliyetlerine karşı bir Orta Çağ karanlığıyla karşı çıkmaktadır. Genel olarak, ülkemizdeki bu “iç yasaklama” duygusu, oyun yazarlığımızın yeşermesine engel olmaktadır.

Bugün resmen bir sansür makamı yoktur ülkemizde, ama bu makam olmadan da zaman zaman bir yasaklama olayı ortaya çıkmaktadır. Neden? Çünkü resmî kanallar yoluyla yapılan bir dış yasaklama olmasa bile, insanlarımız ve bu arada yazarlarımız bir iç yasaklama ile hareket etmektedirler. Tarihin her çağında ve tarihte gelip geçmiş her ülkede, hattâ bugünün demokratik rejimlerinde bile “yasaklama” varolan bir şeydir. Ancak bu yasaklamaya rağmen, kendi içindeki yasaklamayı yokedip büyük eserler yaratmış yazarlar çoktur. Ülkemizde aşk konusu bile belli bir “iç yasaklama” ile kısıtlanmaktadır. Oysa sevgi konusunda bir dış yasaklama düşünülemez. Böylesine dış yasaklamanın olmadığı konularda bile rahat hareket edemiyen yazarların bulunduğu ülkede tiyatro sanatı nasıl gelişebilir?

Sözünü ettiğimiz “iç yasaklama” yazarı, yaşadığı çevrenin gerçekleri dışına, daha doğrusu kendi daracık dünyasına doğru iter. Sanat, eğer sorunu varsa değerlidir; sorunu olduğu sürece yaşayabilir. Yazar da öyledir, düşüncesindeyiz... Sorunu olmayan yazar da olmaz. Çünkü gerçek yazarın dünyası, günlük insanın duyduğu, yaşadığı

56 Vasfi Rıza Zobu: “Daha Trabzondayız” *Türk Tiyatrosu*, Ekim 1960, s. 14

57 Mehmet Karaca: *Diünya*, 3 Ağustos 1964

dünyadan daha ötede, daha geniş, ama bir noktada günlük insanı kapsayan bir davranış içindedir. Oysa ülkemizde, bu iç yasaklamadan dolayı çoğu oyun yazarımızın derinlemesine gelişen bir yaşantısı yoktur, daha doğrusu, günlük olmaktan ötede değildir.

Darülbedayi'in gelişim çizgisinde en çok oynanan yazarın Musahipzâde Celâl olduğunu görürüz; seçilen on oyunu 1966'ya kadar yirmi beş defa sahneye getirilmiştir. Reşat Nuri Güntekin'in seçilen on üç oyunu on altı defa sahneye çıkartılmıştır. Cevat Fehmi Başkut'un seçilen on sekiz oyunu ise on dokuz defa oynanmıştır. Şehir Tiyatrosu'nun bu yazarları çok oynamasına bir sebep de bu yazarların halk arasında tutmasıdır.

Sonuç olarak, Şehir Tiyatrosu'nun yetiştirmiş olduğu yerli yazarlarımızı kısaca görelim. Bu yazarların bir bölümü yıllardır susmuşlardır, eser vermemektedirler. Uzun bir süredir sahneye eser vermekte olan yazar Cevat Fehmi Başkut'tur. Bu yazar Şehir Tiyatrosu'nda yetişmiş ve gelişmiştir. Musahipzâde Celâl'in eserlerinin yine Şehir Tiyatrosu'nda başarıya ulaştığını savunabiliriz. Çoktandır eser vermeyen Vedat Nedim Tör'ün ve Cevdet Kudret'in yine bu sanat kurumu tarafından ortaya çıkarıldıklarını görürüz. Ayrıca, Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Faruk Nafiz, Halit Fahri, Yusuf Ziya gibi şairlerin kendilerini tiyatro yönünden Şehir Tiyatrosu'nda tanıttıklarını izleriz. Türkiye'de ilk Çocuk Tiyatrosu anlayışının yine Şehir Tiyatrosu ile geldiğini düşünürsek, Kemal Küçük, Sabih Gözen, Mümtaz Zeki, Ferih Egemen, Afif Obay gibi çocuk oyunu yazarlarının bu tiyatrodaki yetiştiklerini belirtebiliriz.

Şehir Tiyatrosu'nun ayrıca Şinasi, Âli Bey, Namık Kemal, Abdülhak Hâmit, Mehmet Rıfat, Rezaizade Ekrem, Ahmet Mithat, Ebuziya Tevfik ve Ahmet Vefik Paşa gibi klasik yazarlarımızı sahneye çıkartması da yerli oyun konusunda gösterdiği titizliğin bir delilidir.

ŞEHİR TİYATROSUNUN ELLİ YILLIK OYUN DAĞARCIĞI (1916-1966)

Not: Şehir Tiyatrosu Kütüphanesindeki listede bulunan, ilk yıllardaki yanlışlar düzeltilerek ve eksikler imkân dahilinde giderilerek yeni baştan düzenlenmiştir. (Ö. Nutku)

Çürük Temel	La Maison d'Argile	Emile Fabre	Hüseyin Suat	20. 1. 1916
Hissei Şayia	Le Prétexte	Daniel Riche	İ. Ahmet Nuri	20. 5. 1916
Kısmet Değilmiş		İ. Ahmet Nuri		17. 1. 1917 (*)
Bir Çiçek, İki Böcek	Le Belle Aventure	R. de Flers - G. A. de Caillavet	Tahsin Nahit	25. 1. 1917
Baykuş		Halit Fahri		2. 3. 1917
Uçurum	La Flambée	H. Kistmaekers	E. Muhsin	26. 6. 1917
Kundak Takımları	La Layette	André Sylvane	Hüseyin Suat	30. 6. 1917
Yağmurdan Doluya	De Charybde à Scylla	Octave Feuillet	Mehmet Rauf	8. 7. 1917 (*)
Tavsiyename	La Lettre de Recommendation	Max Maurey	Münir Nigâr	10. 7. 1917 (*)
Furuzan	Francillon	A. Dumas, fils	Halit Ziya	17. 2. 1918
Kayseri Gülleri	Le Mariage de Mlle. Beulemanche	F. Fonson - Fernand	M. Nigâr - H. Suat	26. 2. 1918
Fare	La Sourie	E. Pailleron	Halit Ziya	13. 6. 1918
Kirli Çamaşırlar	Carolie et Cie	A. Valabrégue - F. Wicheler	Hüseyin Suat	15. 6. 1918
Kâbus		Halit Ziya		20. 6. 1918
Dört Cıhar	Le Poulailleur	T. Bernard	İ. Ahmet Nuri	22. 6. 1918
Odalık	Musotte	Maupassant - J. Normand	İ. Ahmet Nuri	27. 6. 1918
Yamalar	?	Hüseyin Suat		3. 4. 1919
Name		Yusuf Ziya		17. 4. 1919 (*)
Binnaz		Yusuf Ziya		17. 4. 1919
Kendini Bil	Connais toi	Paul Hervieux	Halit Fahri	12. 6. 1919
Belkis	Le Bercaïl	H. Bernstein	İ. Ahmet Nuri	16. 6. 1919
Rakibe	La Rivale	H. Kistmaekers	Tahsin Nahit	23. 6. 1919

Bora	La Rafale	H. Bernstein	İ. Galip	20. 10. 1919
Tatlı Sır	Le Secret de Polichinelle	P. Wolff	Reşat Rıdvan	30. 10. 1919
Çifteli Mikroplar		Hüseyin Suat		20. 1. 1920 (*)
Üvey Kardeşler	Les Petits	Lucien Nepoty	Ahmet Muvahhit	11. 3. 1920
Hançer		Reşat Nuri		25. 5. 1920
Ceza Kanunu	Vingt jours à l'Ombre	Georges Courteline	İ. Ahmet Nuri	5. 6. 1920
Küçük Beyler		H. Suat - C. Şehabettin		9. 6. 1920
Aşk Uyumaz	L'Amour Veille	R. de Flers - G. A. de Caillavet	İsmail Müştak	2. 12. 1920
Sanat Vesikaları ¹	?	Hüseyin Suat		9. 12. 1920
Kalbin Gençliği	Papa	R. de Flers - G. A. de Caillavet	Mahmut Yesari	10. 12. 1620
Bahar Hastalığı	Le Bourgeon	G. Feydeau	Reşat Nuri	13. 12. 1920
Harap Yurt	La Maison sous l'Orage	Emile Fabre	Mahmut Yesari	31. 3. 1921
Karanlık Kuyu	Le Procureur Hallers	Max Lindau	Reşat Nuri	15. 5. 1921
Lokman Zade	Dr. Jojo	Albert Carré	İ. Ahmet Nuri	17. 5. 1921
Eski Rüya		Reşat Nuri		25. 5. 1921
Üçüzler	Mon Bébé	M. Hennequin	Selâmi İzzet	27. 5. 1921
Nazlı ile Annesi	Miguette et sa mère	R. de Flers - G. A. de Caillavet	Selâmi İzzet	27. 5. 1921
İnhiraf	Le Détour	H. Bernstein	Arapzade Cevdet	11. 8. 1921
Pembe Köşk	Rue Pigal No. 115	Octave Feuillet	Mehmet Rauf	25. 10. 1921
Sevmek Hakkı	Le Lys	P. Wolff - G. Leroux	Reşat Nuri	10. 5. 1922
Yegâne	Julie	Alfred Savoir	İ. Ahmet Nuri	16. 5. 1922
Sekizinci	La Huitieme Femme de Barbe - bleue	Alfred Savoir	İ. Ahmet Nuri	17. 5. 1922
Bir Donanma Gecesi	Compartement des Dammes Seules	Alfred Savoir	Reşat Nuri	17. 5. 1922
Amca Bey	Ma Tante d'Honfleur	Paul Gavault	Besime Rauf	29. 9. 1922

Baş Tacı	Peg de mon coeur	Yves Mirande - M. Vaucaire	Halit Fahri	22. 11. 1922
İzmir	Alsace	Gaston Leroux	Mahmut Yesari	30. 11. 1922
Taş Parçası		Reşat Nuri		15. 1. 1923
Sevda Hanım Zevcem	Mlle. Josette ma Femme	Paul Gavault - R. Charvay	Muvahhit - Bedia	23. 2. 1923
Kaynanam	Les Suprises de Divorce	A. Bisson	Halit Fahri - Mahmut Yesari	24. 4. 1923
Gönül		Reşat Nuri		24. 4. 1923
Dokuzuncu	A tout Coesur	Felix Gandera	İ. Ahmet Nuri	1. 5. 1923
Sevda Politikası	La coeur a ses raisons	R. de Flers - G. A. Caillavet	Reşat Nuri	25. 1. 1923 (*)
Kasırğa	L'Exilées	H. Kistmaekers	E. Muhsin	5. 7. 1923
Karaman Kahvesi	Le Petit Café	T. Bernard	Reşat Nuri	9. 5. 1923
Köy Hekimi	Un Medecin de Campagne	H. Bordeaux	Mahmut Yesari	23. 5. 1923
Sivrisinekler 2		İ. Ahmet Nuri		10. 1. 1924
Nur Baba Köşkü	Chateau Historique	A. Bisson	İ. Ahmet Nuri	17. 1. 1924
Fırıldak	Etranger Aventure	T. Bernard	Muvahhit - Bedia	24. 11. 1924
İç Acısı		M. Kemal		14. 2. 1924
Eski Adetler		İ. Ahmet Nuri		14. 2. 1924 (*)
İstanbul Havası	La Sonette d'Alarme	M. Hennequin - B. Coulus	Muvahhit - Bedia	21. 1. 1924
İzmirli Kız	l'Arlesienne	Alphonse Daudet	Kemal Emin	25. 2. 1924
Ortak	La Maison de l'Homme	Victor Margueritte	İ. Galip	8. 4. 1924
Hanımlar Terzihanesi	Tailleur pour Dammes	G. Feydeau	Mahmut Yesari	12. 4. 1924
Bir Gece Faciası	La Terre Inhumaine	F. de Curel	Reşat Nuri	15. 4. 1924
Kırkından Sonra	Pépé	André Barde	Halit Fahri	19. 4. 1924
Cehennem	Fadren	A. Strindberg	E. Muhsin	22. 4. 1924
Otello	Othello	Shakespeare	Salih Fuat	23. 4. 1924
Vefaen Ferağ	?	?	Vedat Ürfi	30. 4. 1924
Humma	Vertige	Charles Méré	İ. Galip	1. 5. 1924
Maşuk Efendi	Gardien de Foyer	M. Hennequin	Selâmi İzzet	25. 5. 1924

1924- 1925

Muhayyet Hasta (Meraki)
Renkli Fener

Le Malade Imaginaire
Die Flamme

Molière
Hans Müller

Ahmet Vefik Paşa
Ertuğrul Muhsin

Cehennem
La Sonat a Kroyçer
İhtilâl
Azarya
Yorgaki Dandini
İşsizler
Ladam Okamelya
Canavar
Kin Yarası
Bekâr Ali Bey
Mahallenin Horozu
Erenler
Sevk-i Tabii

Ahrette bir Gün
Aktör Kin
Kâşif Efendi
1 artı 1 = 1

Kır Çiçeği
Beşte Gelen
İki Kadın
Atlı Karınca
Çam Sakızı
Süt Kardeşler
Tunus Gediği
Mütehakkim
Komşu
Kin Yarası
Çifte Keramet
1 saniye

Fadren
La Sonate a Kreutzer
La Pensée
L'Avare
Georges Dandin
La Dame aux Camélias
Les jeux dans l'Ombre
L'ami Fritz
Costaud des épinette
Les Francs-Masons
L'Intime (?)

Acteur Kean
The Barton Mystery
La Puce à l'Orcille

La Guitare et le Jazzbande
Monsieur de cinq Heurs
?
Cheveaux de Boie
Pour Avoir Adrienne
Madame et son Filleul
Le Coeur dispose
Autoritaire
Amour quand tu nous tiens
Les jeux dans l'Ombre
Les Jumeaux de Brighton
?

A. Strindberg
Lev Tolstoi
L. Andreyev
Molière
Molière
Vedat Nedim
A. Dumas, fils
Faruk Nafiz
André de Lorde
Erkmann - Chatrian
R. de Flers - G. A. Caillavet
?
H. Kistmackers

1925 - 1926

Hüseyin Suat
A. Dumas, fils
Walter Hackett
G. Feydeau

1926 - 1927

H. Duvernois - R. Dieudonné
M. Hennequin
P. Breton
M. A. Antoine
Louis Verneuil
H. de Grosse
F. de Croisset
Henri Clerc
M. Hennequin
André de Lorde
T. Bernard
?

Ertuğru Muhsin
Ertuğrul Muhsin
Ertuğrul Muhsin
Ahmet Vefik Paşa
Ahmet Vefik Paşa

Kemal Ragıp

İ. Galip
İ. Galip
Muvahhit - Bedia
Ercüment Ekrem
Faruk-Nafiz Servet Muhtar

Şahinyan efendi
Ertuğrul Muhsin
Reşat Nuri

Bedia Muvahhit
Kemal Ragıp
Kemal Ragıp
İ. Galip
İ. Galip
İ. Galip
Kemal Ragıp
Halit Fahri
Kemal Ragıp
İ. Galip
Reşat Nuri
Kemal Ragıp

Hocanın Eşegi
İstanbul Havası
Sırat Köprüsü
Devlet Kuşu
Hintir Hoşnutyan
Harb
Harman Sonu
Sönen Kandiller
Cehennem
Kör Düğüm
Hamlet
Üç Kişi Arasında
Çarliston³

Yasin Hoca
Altı Kişi Muharririni Arıyor
Tokat Yiyen Soyтары
Şatoda Bir Oyun
Mürai
Hile ve Sevgi
Tezer
Fermanlı Deli Hazretleri
Fevkalariler
Babasımın Oğlu
Avukat Zehra Ferit
Bir Gönül Muamması
Hortlaklar
Hamlet

L' Ane de Buridan
La Sonette d'Alarme
La Fleure d'Oranger
La Petite Chocolatière
Une Sacrée Petite Blonde
La Bataille
?

Fadren

Hamlet

Flachsman als Erzieher
Sei Personaggi in cerca d'autore
Celui qui Reçoit des gifles
Spiel im Schloss
Tartuffe
Kabale und Liebe

Le Grand Duc
Maitre Bolbec et son Mari
?
Gengangere
Hamlet

R. de Flers - G. A. de Caillavet
M. Hennequin - B. Coulus
A. Birebeau - G. Dolley
Paul Gavault
A. Birabeau
C. Farrère
Hüseyin Suat
Halit Fahri
A. Strindberg
İ. Ahmet Nuri
Shakespeare
Vedat Nedim
Vedat Nedim

1927 - 1928

Otto Ernest Hesse
L. Pirandello
L. Andreyev
Fereñç Molnar
Molière
F. Schiller
Abdülhak Hâm it
Musahipzâde Celâl
Vedat Nedim
Sacha Guitry
Louis Verneuil - G. Berr
?
H. Ibsen
Shakespeare

Sadrettin Celâl
Muvahhit - Bedia
İ. Galip
Kemal Ragıp
İ. Galip
Celâl Öget

Ertuğrul Muhsin

Ertuğrul Muhsin

Nabi Zeki
Halit Halit Fahri
Suat Derviş
N. Zeki - M. Kemal
S. Rauf - M. Kemal
Sabri

İ. Galip
İ. Galip
Kemal Ragıp
Ertuğrul Muhsin
Ertuğrul Muhsin

1928 - 1929

Deyyus
Karanlığın Kudreti
Bekârlar
Müjde
Zifaf Marşı
Yapma Adamlar
Dişi Aşk
Teyze Hanım
On ikinci Gece
Kör
Mahçupluk İmtihanı
Sağanak
Aynaroz Kadısı
Nedim
Matmazel Juli

Le Coucou Magnifique
Vlast Tmi
Jungesellen
Pile ou Face
La Marche Nuptiale
R. U. R.
La Pansionnaire
Charlie's Aunt
Twelvth Night

Fröken Julie

Grommelynck
Lev Tolstoi
Ludwig Fulda
Louis Verneuil
Henri Bataille
Karel Çapek
E. Bourdet
Thomas Brandawn
Shakespeare
Vedat Nedim
Ömer Seyfettin
Yakup Kadri
Musahipzâde Celâl
Halit Fahri
A. Strindberg

Ercüment Behzat
Rasih
N. Zeki - M. Kemal
Bedia - İ. Galip
Sait Ali
Halit Fahri
Şaziye Berrin
M. Fahri
Mehmet Şükrü

Piraye Fuat

1929 - 1930

Meri Dügen'in Davası
Reisin Karısı
Zehirli Kucak
Kumarbaz
Katil
Yumurcak
Hızır Aleyhisselâm
Yahudi
Fazilet Kuklası
Gölgelerin Yarışı
Matmazel Jüli
Evdeki Pazar

Procès de Mary Dugan
La Présidente
Le Baiser Mortel
Le Joueur
?
Hurra ein Junge
L'Evè toute une
Israel
Venus a Roulettes
Der Wettlauf mit dem Schatten
Fröken Julie
Occupe - toi d'Amelia

Bayard Veiller
M. Hennequin - E. Weber
L. le Gouriadec
J. F. Regnard
Richard Voss
F. Arnold - E. Bach
Marcel Pagnol
C. G. Vorti
Maurice de Cobra
W. von Scholz
A. Strindberg
G. Feydeau

Kemal Emin Bara
Şaziye Berin
Sait Âli
Kemal Emin Bara
Cemal Rifat
N. Zeki - M. Kemal
İ. Galip
Bedia Muvahhit
Mebrure Hurşit
Piraye Fuat
Piraye Fuat
V. Rıza - Bedia

Şahin
Hırçın Kız
Haydutlar
Bebeğin Evi
Bir Kitap
Hayvan Fikri Yedi
Tersine akan Nehir
Kokotlar Mektebi
Kafes Arkasında
Kadın Polis Olursa
Kör
Onlardan Biri
Çam Sakızı
Mürai

Topaz
Mektup
Cin

Deli
Melo
Geçti Borun Pazarı
Balayı
Sevda Politikası
Müddeiumumi
Gölge
Kız Kardeşim ve Ben
Dokuz Kişi Kendi İsminde
Ayronoz Kadısı
Fermanlı Deli Hazretleri

Puch
Taming of the Shrew
Die Räuber
Nora
Une Sujet de Roman

L'Ecole des Cocottes

Dardamelle ou le Cour
Pour avoir Adrienne
Tartuffe

Topaze
The Letter
Jimmy Valentine

Pecheurs d'Ombres
Melo
Les Vignes du Seigneur
Les Vacances du mariage
La coeur a ses raisons
Le Procureur
Scampolo
Ma Soeur et moi
Familie Hannemann

R. Peter - H. Falk
Shakespeare
F. Schiller
H. Ibsen
Sacha Guitry
Vedat Nedim
Cevdet Kudret
P. Armont - M. Gerbidon
Musahipzade Celâl
Vedat Nedim
Vedat Nedim
Emile Mazaud
Louis Verneuil
Molière

1930 - 1931

Marcel Pagnol
Somerset Maugham
P. Armstrong

J. Sarment
H. Bernstein
F. de Croisset - R. de Flers
M. Hennequin - A. Valabregue
R. de Flers - G. A. Caillavet
K. Schüler
Dario Nicodemi
Louis Verneuil - G. Berr
?
Musahipzâde Celâl
Musahipzâde Celâl

Ahmet Muhtar
Mehmet Şükri
Hasan Cemil
Haldun Zihni
İ. Galip

Kemal Emin

İ. Galip
İ. Galip
S. Rauf - M. Kemal

İ. Galip - Hasan Rasih
A. Muhtar
A. Muhtar

Bedrettin Tuncel
Fikret Adil
Vasfi - Bedia
İ. Galip
Reşat Nuri (*)
Nabi Zeki
A. Muhtar
Mebrure Hurşit
Nabi Zeki - Hazım Körmükçü

Bir Kavuk Devrildi
Arzuhalcı Mehmet Efendi

Katil

Yumurcak

Şahin

Maskaralar

Bir, iki üç

Aptal

Venedik Taciri

Yaşayan Kadavra

Rüya İçinde Rüya

Çam Sakızı

Zehirli Kucak

Evdeki Pazar

Yasin Hoca

Bekârlar

Süt Kardeşler

Teyze Hanım

Kör

Bir Komedi

Bir Baba

?

Hurra ein Junge

Puch

Carnaval d'Enfant

Eins, zwei, Drei

Idiot

The Merchant of Venice

Jivoy Trup

Pour Avoir Adrienne

Le baiser mortel

Occupe - toi d'Amelia

Flachsmann als Erzieher

Junggesellen

Madame et son Filleuil

Charlie's Aunt

?

Namus

Velinin Çocuğu

Namussuzlar

Kalbin Sesi

Doktor İhsan

Mukaddes Alev

Yanardağ

Die Ehre

Bourrachon

I Disonesti

Le Rossaire

Docteur Sabo Yusi

Cyclone

Vulkan

Musahipzâde Celâl

İ. Galip, ve R. Nuri

Richard Voss

F. Arnold - E. Bach

R. Peter - H. Falk

S. G. Bouhéliere

Ference Molnar

L. Pirandello

Shakespeare

Lev Tolstoi

Cevdet Kudret

L. Verneuil

L. le Gouriadec

George Feydeau

Otto Ernst Hesse

Ludwig Fulda

H. de Grosse

Thomas Brandawn

Vedat Nedim

İ. Galip

Paul Bourget

Cemal Rifat

N. Zeki - M. Kemal

A. Muhtar

E. Muhsin

Gazanfer

M. Fuat

Mehmet Şükrü

Reşat Nuri

İ. Galip

Sait Âli

V. Rıza - Bedia

Nabi Zeki

N. Zeki - M. Kejal

İ. Galip

M. Fahri

Mevrure Hurşit

1931 - 1932

Hermann Sudermann

M. L. Doillet

Girolamo Rovetta

A. Bisson

Fodor Laszlo

Somerset Maugham

Ludwig Fulda

Seniha Bedri

İ. Galip

Bedrettin Tuncel

M. Alâeddin

K. Necati - Hazım Körmükçü

A. Gaffar

Seniha Bedri

Şarlatan
Onlar Ermiş Muradına
Maya
Müşkil İtiraf
Stella
İş Adamı
Mum Söndü
Kafatası
Akın
Eninde Sonunda
Ayı
Yalova Türküsü
Saatçi
Aynoroz Kadısı
Katil
Süt Kardeşler

Yedi Köyün Zeynebi
Mucize
Blöf
Şaka
Güneş Batarken
Pazartesi, Perşembe
Kafes Arkasında
Mum Söndü
Bir Ölü Evi
Kadın Erkekleşince
Üç Saat
Sarı Zeybek Oteli

Docteur Knock
La Dame de chez Maxime
Maya
Voruntersuchung
Stella
Les Affaires son les Affaires

Tu m'épouseras
Medved
Enlevez - moi

?
Madame et son Filleul

Rose Bernd
Docteur Miracle
Bluff
Bridge et sa Maitresse
Vor Sonnenuntengang

Im Weissen Rössel

Jules Romain
George Feydeau
Simon Gantillon
Max Alsberg - O. E. Hesse
J. W. von Goethe
O. Mirabeau
Musahipzâde Celâl
Nazım Hikmet
Faruk Nafiz
L. Verneuil
Anton Çekhov
Yves Mirande
Celâl Esat
Musahipzâde Celâl
Richard Voss
H. de Grosse

1932 - 1933

Gerhardt Hauptmann
R. de Flers - F. de Croisset
G. Delance
L. Verneuil
Gerhardt Hauptmann
Musahipzâde Celâl
Musahipzâde Celâl
Musahipzâde Celâl
Nazım Hikmet
Hüseyin Rahmi
Ekrem Reşit
O. Blumental - G. Kadellaroj

İ. Galip
Vasfi - Bedia
Bedrettin Tuncel
Nabi Zeki
Seniha Bedri
Reşat Nuri

Bedia - Vasfi Rıza
Bedrettin Tuncel
İ. Galip - H. Ferit

Cemal Rifat
İ. Galip

Seniha Bedri
İ. Galip
M. Feridun
Bedia - İ. Galip
Seniha Bedri

H. Kemal - M. Kemal

Süt Kardeşler
Renkli Fener
Büyük İkramiye
Hile ve Sevgi
Yanardağ

Pergünt
Anna Kristi
Volpon
O Gece
Üvey Baba
On yılın Destanı
Gül ve Gönül
İstanbul Efendisi
Kurtlar
Köksüzler
Lüküs Hayat
Arılar
Bir Masal
Yalova Türküsü
Bekârlar
Zehirli Kucak

Cürüm ve ceza
Madam San - Jen
Yarasa
İnsanlık Komedi
Müfettiş

Madame et son Filleul
Die Flamme

Kabale und Liebe
Vulkan

Peer Gynt
Anna Christie
Volpone
Tüzmadâr
Der Wahre Jakob

Troi et Une
Turandot
Enlevez - moi
Junggesellen
Le baiser mortel

Prestuplenie i nakazanie
Madame Sans - Gène
Die Fledermaus
Vautrin
Revizor

H. de Grosse
Hans Müller
C. Esat - Y. Sururi
F. Schiller
Ludwig Fulda

1933 - 1934

H. Ibsen
Eugene O'Neill
Ben Jonson
Lajos Zilahy
F. Arnold - E. Bach
Halit Fahri
Musahipzâde Celâl
Musahipzâde Celâl
Cevdet Kudret
Vedat Nedim
E. Reşat - C. Reşit
D. Amiel
Carlo Gozzi
Yves Mirande
Ludvig Fulda
L. le Gouriadec

1934 - 1935

Dostoievski
Victorien Sardou - E. More
Meilhac - Halévy - J. Strauss
H. de Balzac - E. Giraud
N. Gogol

İ. Galip
E. Muhsin

Sabri
Seniha Bedri

Seniha Bedri
Canikoğlu Avni
Bedrettin Tuncel
M. Feridun
H. Kemal

Bedia Muvahhit
Sait Âli
İ. Galip - H. Ferit
N. Zeki - M. Kemal
Sait Âli

Reşat Nuri
Seniha Bedri
Ekrem Reşit
İ. Galip
Efzal - Lutner

Unutulan Adam
Bu Bir Rüyadır
Deli Dolu
Balaban Ağa
Hamlet
Zehirli Kucak
Üç Saat

Ölçüye Ölçü
Karamazof Kardeşler
Geciken Ceza
Beyaz Gömlekliler
Gülünç Kibarlar
Ölüm Karşısında
Faust
Tosun
Hülleci
Saz - caz
Tohum
Çocuklara ilk Tiyatro Dersi
Gülmeyen Çocuk
Yarasa
Mırnav
Aynaroz Kadısı
Pergünt
Deli Dolu

Makbet

Hamlet
Le baiser mortel

Measure for Measure
Bratiya Karamazovi
Payment Delayed
Men in white
Les Précieuses Ridicules
Inför Döden
Faust
Bichon

Die Fledermaus

Peer Gynt

Macbeth

Nazım Hikmet
Selma Muhtar - Ferdi v. Statzer
E. Reşit - C. Reşit
Musahipzâde Celâl
Shakespeare
L. le Gouriadec
Ekrem Reşit

1935 - 1936

Shakespeare
Dostoievski - Copeau
Jeffrey Dellin Forester
Sidney Kingsley
Molière
A. Strindberg
J. W. von Goethe
J. de Létraz
Reşat Nuri
E. Reşat - C. Reşat
Necip Fazıl
M. Kemal Küçük
M. Kemal Küçük
Meilhac - Halécy - J. Strauss
Afif Obay - A. Bozer
Musahipzâde Celâl
H. Ibsen
E. Reşit - C. Reşit

1936 - 1937

Shakespeare

Muhsin Ertuğrul
Sait Âli

İ. Galip
Reşat Nuri
M. Feridun
V. Z. Karamürsel
İ. Galip
Seniha Bedri
Seniha Bedri
S. Moray

Ekrem Reşit

Senina Bedri

M. Şükrü

Ayak Takımı Arasında
Büyük Hala
Bir Kadının Hayatı
Baba
Yaban Ördeği
Bahar Temizliği
Ümit
Kral Lir
Sürtük
Dudakların
Maskara
Leylâ İle Mecnun
Aşk Mektebi
Fatmacık
Doğan'la Selma
Lüküs Hayat
Leblebici Horhor
Saz - Caz

Kuru Gürültü
Toka
Size Öyle Geliyorsa
İspanya Bahçelerinde
İntikam Maçı
Ateş Böceği
Prences Turandot
Erkek ve Hayaletleri
Satılık, Kiralık
Sözün Kıtası

Na Dinya
Die Grosse Tante
La vie d'une Femme
Fadren
Vildanden
Spring Cleaning
L'Espoir
King Lear
Ta Bouche

Much Ado About Nothing
Fric Frac
Cosi é, se vi pare
Maria Del Carmen
Devant de ses Dammes
Die gute Fee
Princesse Turandot
L'Homme et ses Fantomes
Un déjeuner de volail
Raub der Sabinnerinnen

Maxim Gorki
G. Kadelburg - F. von Schönthan
S. G. de Bouhélier
A. Strindberg
H. Ibsen
F. Lonsdale
H. Bernstein
Shakespeare
Mahmut Yesari
Yves Mirande - M. Yvain
E. Reşit - C. Reşit
İ. Galip - M. Cemil
Yusuf Ziya - M. Sabahattin
Afif Obay
Halit Fahri
E. Reşit - C. Reşit
T. Nalyan - D. Çuhacıyan
E. Reşit - C. Reşit

1937 - 1938

Shakespeare
E. Bourdet
L. Pirandello
J. F. y Codina
P. Weber - A. Henze
Ferenç Molnar
Carlo Gozzi
H. Lenormand
A. Birabeau
F. ve P. Schönthan

V. Nurettin
S. Moray
B. Tuncel
M. Ertuğrul
Şaziye Berrin
Avni Givda
Halit Fahri
Seniha Bedri
Ekrem Reşit

Mehmet Şükrü
Fikret Adil
M. Fuat
M. Feridun
A. Muhtar
K. Necati çakuş
Sait Âli
İ. Galip
M. Feridun
S. Moray

Fidanaki
Bekârlar
At Martini
Yumurcak
Bilmece
Bir Adam Yaratmak
Dalga
Mavi Boncuk
Lafonten Baba
Aynaroz Kadısı
Büyük Hala
Kral Lir
Bir Kavuk Devrildi
Milyoner Kadın
Sürtük
Pergünt
Yarasa
Tosun

Fidanaki
Junngesellen
?
Hurra,ein junge
Côte d'Azur

Die Grosse Tante
King Lear

Mrs. Warren's Profession

Peer Gynt
Die Fledermaus
Bichon

Pandeli Horn
Ludwig Fulda
D. Amiel
F. Arnold - E. Bach
A. Birabeau - G. Dolley
Necip Fazıl Kısakürek
Ekrem Reşit
Mümtaz Zeki Taşkın
Ekrem Reşit
Musahipzâde Celâl
G. Kadelburg - F. von Schönthan
Shakespeare
Musahipzâde Celâl
G. B. Shaw
Mahmut Yesari
H. Ibsen
Meilhac - Halévy - J. Strauss
J. de Létraz

F. Kulin
N. Zeki - M. Kemal
S. Muhtar
Nabi Zeki
A. H. Akdemir

S. Moray
Seniha Bedri

Avni Givda

Seniha Bedri
Ekrem Reşit
S. Moray

1938 - 1939

Yanlışlıklar Komedyası
Kan Kardeşler

Uçman Yalçın
Windsor'un Şen Kadınları
Dama çıkmış Bir Güzel
Asmode
Oğlumuz
Bir Misafir Geldi
Anna Karanin

Comedy of Errors
Une Femme qui a du sang dans
les veines

The Merry Wives of Windsor
Une poul sur unmur
Asmodée
Fiston

Anna Karenina

Shakespeare
A. Birabeau

Mümtaz Zeki - Fehmi Ege
Shakespeare
Léopold Marchand
F. Mauriac
A. Birabeau
Celâlettin Ezine
Lev Tolstoi

Avni Givda
Fikret Adil

Mefharet Ersin
M. Feridun
M. S. Koray
Bedia Muvahhit

Vâ - Nû

Bir Muhasip Araniyor
Korkunç Gece
Yüz Karası
Mum Söndü
Haydutlar
Pazartesi, Perşembe
Küçük Komutan

Romeo Jülyet
Azrail Tatil Yapıyor
İki Kere İki
Hindistan Cevizi
Kel Oğlan
Efe Ali
Şermin
Haydutlar Arasında
Şeytan
Leydi Windermere'in Yelpazesi
İkizler
Hayat Bir Rüyadır
O Kadın
Amcalar Eğleniyor
Pembe Sokak No: 46
Herkes Kendi Yerine
Aptal

Kan Kardeşler

Bir Muhasip Araniyor

Der Bibliothekar
Strange Night

Die Räuber

Romeo and Juliet
Death Takes a Holiday

Noix de Coco

Fabienne
Whistling in the Dark
Az Ordög
Lady Windermere's Fan
Menaechmi
La Vida es sueno
La Femme X
Zenaide ou Les Caprices du destin

Le jeu de l'Amour du hasard
Idiot

Une Femme qui a du sang dans
les veines

Der Bibliothekar

F. ve P. Schönthan
Howard I. Young
Cemal Nadir
Musahipzâde Celâl
F. Schiller
Musahipzâde Celâl
Ragıp Tok

1939 - 1940

Shakespeare
Alberto Casella
İ. Galip
Marcel Achard
Sami Ayanoglu
Mümtaz Zeki - Hasan Müfit
Claude Socorri
L. Gross - C. Carpenter
Ferenc Molnar
Oscar Wilde
Plautus
Calderon de la Barca
A. Bisson
H. Delorme - F. Galley
M. Feridun
P. C. de Chambloin de Marivaux
F. Dostoievski - F. Moziere
S.W. Bienstock
A. Birabeau

F. ve P. Schönthan

Nazan Göknil
Halit Fahri

H. C. Çambel

Mehmet Şükrü
V. Karamürsel

M. Feridun

M. Sami Koray
Fikret Adil
Seniha Bedri
(Bayan x)
Nazan Göknil
Sait Âli Kural
M. S. Koray
Süleyman İzzet

İ. Konur - S. Çungarya
A. Muhip Dranas

Fikret Adil

Nazan Göknil

Sözün Kısası
Oğlumuz
Yanlışlıklar Komedyası

Şair Evlenmesi
Geveze Berber
Biçare
Iskat-ı Cenin
Zamane Şıkları
Görenek
Otello
Bir Ana
Bulunmaz Uşak
Emilya Galotti
Meşaleler
İmralinin İnsanları
Hürriyet Apartmanı
Yalı Uşağı
Dadı
Paşa Hazretleri
Kiralık Odalar
Çizmeli Kedi
Bir Varmış Bir Yokmuş
Ayak Takımı Arasında
Aptal

Merakî

Raub der Sabinnerinnen
Fiston
Comedy of Errors

Othello
Jean Doré
The Admirable Crighton
Emilia Galotti
Les Flambeaux

Marius
?
Der General
Ein toller Einfall

Na dinya
İdiot

Le Malade imaginaire

F. ve P. Schönthan
A. Birabeau
Shakespeare

1940 - 1941

Şinasi
Âli Bey
Nuri Bey
Hasan Bedrettin
Nuri Bey
Mehmet Rifat
Shakespeare
T. Bernard
C. M. Barrie
G. E. Lessing
H. Bataille
Vedat Nedim Tör
Sedat Simavi
Marcel Pagnol
A. Sylvane - J. Gascogne
F. Schönthan - G. Kadelburg
Carl Laufs
Sabih Gözen
M. S. Koray
Maxim Gorki
Dostoievski - F. Mosiere - S. W.
Bienstock

1941 - 1942

Molière

S. Moray
Bedia Muvahhit
Avni Gıyda

Orhan Burian
M. Yarar
Mefharet Esin
Saim Borman
M. S. Koray

Mahmut Yesari
Ş. Zincirkıran
Nazan Göknıl
Ş. Zincirkıran

Vâlâ Nurettin
A. M. Dranas

A. Vefik Paşa

İşkilli Memo
Ayyar Hamza
Eceli Kaza
Eyvah
Vuslat
Sabrı Sebat
Hamlet
Merdivende Bir Işık
Müthiş Aile
Ceza
Yaşadığımız Devir
O Kadın
Rüzgâr Esince
Para
Kibarlık Budalası
Kör Doğüşü
Saadet Yuvası
Oyun İçinde Oyun
İşçi Kız
Ökse ve Sükse
Parmak Çocuk
Mavi Gözlük
Boks Şampiyonu
Bir Muhasip Aranyor
Şamdancı
Sözün Kısası
Kiralık Odalar
Deli Dolu

Sganarelle
Les Gourberies

Hamlet

Les Parents Terribles

R. U. R.
Le Femme. X
Un Colpo di Vento

Le Bourgeois Gentilhomme
Onkel Kubbickes Neffe
?
Le Coup de Fouet

Meister Boxer
Der Bibliothekar
Le Chandelier
Raub der Sabinnerinnen
Ein Toller Einfall

Molière
Molière
Ebuzziya Tevfik
Ahmet Mithat
Recaizade Ekrem
Abdülhak Hâmit
Shakespeare
M. Feridun
Jean Cocteau
Sedat Simavi
Karel Çapek
A. Bisson
G. Forzano
Necip Fazıl
Molière
P. B. Hoffmann
G. A. Görner - Elbe
M. Hennequin - G. Duval
Sabih Gözen
İ. Konur - S. Çungarya
S. Küçük
Sabih Gözen
C. Mathern - O. Schwarz
F. ve P. Schönthan
Alfred de Musset
F. ve P. Schönthan
V. Laufs
E. Reşit - C. Reşit

Teodor Kasap
Âli Bey

Ist. Üni. İng. Sem.

A. H. Akdemir

A. M. Dranas

M. S. Koray

A. Muhtar

Ali S. Delilbaşı

Ş. Zincirkıran

Nazan Göknil

S. N. Gerçek

Nazan Göknil

Nazan Göknil

B. Tuncel - S. Eyüboğlu

S. Moray

Ş. Zincirkıran

1942 - 1943

Vatan Yahut Silistre

Promete Zincirde

Elektra

Alceste

Kurbağalar

Kış Masalı

Nuh

Büyük İhtilâl

Krampton

İflas

Kızı

Yeni Mabut

Vişne Bahçeleri

Don Karlos

Yalancı

Asrileşen Baba

Ye Kürküm Ye

Kızlar Eğleniyor

Hep Bir Yolun Yolcusu

Büyük Şehir

Dünya Dönüyor

Işıksız Ada

Kapı Yoldaşları

Paşa Hazretleri

Su

P. Fedra

Mnehemmes

Prométhée Enchainé

Electra

Alceste

Geenouilles

Winter's Tale

Noé

Danton

Kollege Crampton

Valborg

Ondine

La nouvelle Idole

Vişnövyi Sad

Don Carlos

Il Bugiardo

O Babas Ekpedyete

Das Lebenslaengliche

?

?

Jean

Der General

Phaedre

Mnehemmes

Namık Kemal

Aiskhilos

Sophocles

Alceste

Euripides

Aristophanes

Shakespeare

André Obey

Romain Roland

G. Hauptmann

Björnsjerne Björnson

Jean Giraudoux

F. de Curel

A. Çekhov

F. Schiller

C. Goldoni

Spiros Melas

Robert Nouner

?

Cevat Fehmi Başkut

Ladislav Bus - Fekete

Sabih Gözen

F. Schönthan - G. Kadelburg

1943 - 1944

Seneca

Plautus

S. N. Gerçek

Azra Erhat

A. Hamdi Tanpınar

S. N. Gerçek

Mefharet Ersin

Mübeccel Yazar

Müfit Kiper

S. B. Göknül

Vâ - Nû

A. M. Dranas

S. Esat Siyavuşgil

V. Gültekin - Karaboğa

S. B. Göknül

S. Moray

A. Haçopulos

C. Cahit Cem

İ. Galip

Kemal Ragıp

İhsan Boran

Kemal Ragıp

Nazan Göknül

Fehmi Karatay

S. N. Gerçek

Nasıl Hoşunuza Giderse
İstiklâl
Ocak Çekirgesi
Maryanın Kalbi
Kadınlar Mektebi
Yaprak Dökümü
Üç Kızkardeş
Boks Şampiyonu
İki Efendinin Uşağı
Kara Sevda
Cimri
Ayarsızlar
Harb Sonrası
Kara Bulut
Şeytan
Sözünün Eri
Mum Söndü
Kıral Lir

Atinalı Timon
Doktorun Hatası
Vanya Dayı
Yayla Kartalı
Casuslar
IV. Hanri
Meraklı Kadınlar
Ben Değilim
Düğün Gecesi
Yukarı Köşk

As You Like it
Cricket on the Hearth
Les Caprices de Marianne
L'écoles de Femme
Tri Sestri
Meister Boxer
Il Servodi di due Padroni
L'Avare
For Services Rendered
King Lear

Timon of Athens
The Doctor's Dilemma
Diyadiya Vania
Enrico IV
Le donne Curiose
?
Une Noit de Noces
?

Shakespeare
Reşat Nuri
Charles Dickens
A. de Musset
Molière
Reşat Nuri
A. Çekhov
C. Mathern - O. Schwarz
C. Goldoni
T. Bernard
Molière
C. Fehmi Başkut
Somerset Maugham
Selahattin Küçük
Sabih Gözen
T. Impkhoven - C. Mathern
Musahipzâde Celâl
Shakespeare

1944 - 1945

Shakespeare
G. B. Shaw
A. Çekhov
Faruk Nafiz
Vâ - Nû - N. Karamağralı
L. Pirandello
C. Goldoni
G. Ksenepulos
H. Kéroult - E. Barré
N. Nancey - H. de Grosse

Ist. Üni. İng. Sem.

Orhan Selim
B. Tuncel - s. Eyüpoğlu
S. Eyüboğlu
S. Eyuboğlu
S. B. Göknil
S. Moray
A. Niğdeli
İ. H. Danişmend

Behlül Toygar

Sabih Gözen

S. B. Göknil

Orhan Burian
İbrahim Hoyi
Gaffar Güney

Şemsettin Talip
S. Moray
A. Haçopulos
Ahmet Muhtar
Bedia - Vasfi Rıza

Milyoner Damat
Hacı Kaptan
Ben Çalmadım
Her Şeyden Biraz
Asrileşen Baba

?

O Babas Ekpedevyete

Koryalanus
Sanatkâr Aşkı
Sirano de Berjerak
Gölgeler
Mari Stuart
Müfettiş
Söylemeli mi
Zararsız Yalan
Dev Aynası
Küçük Şehir
Hava Parası
Memişin Rüyası
Nar Tanesi

Corialanus

Cyrano de Bergerac

Maria Stuart

Revizor

Doit-on le dire

?

Jül Sezar
Gök Korsan
Ağlayan Kız
Zehir
Koca Bebek
Köyde Bir ay
Dedikoducular
Allahın Cezası

Julius Caesar

Le deux Mlle. Caroll

Mesiyats v Dervne

I Pettegolezzi delle donne

To Stravoksilo

Yordan Yofkof
C. Fehmi Başkut
Ferih Egemen
Sabih Gözen
Spiros Melas

1945 - 1946

Shakespeare
Vedat Terim Tör
Edmond Rostand
A. Muhip Dranas
F. Schiller
N. Gogol
E. Labische-A. Duru
P. Milo-K. Hochstadt
Faruk Nafiz
Cevat Fehmi Başkut
İ. Galip
Neşet Berküren
Mümtaz Zeki Taşkın

1946-1947

Shakespeare
Cahit Uçuk
Reşat Nuri
M. Veiller
Cevat Fehmi Başkut
I. Turgeniev
C. Goldoni
D. H. Psatha

Sadık Balkan

A. Haçopulos

İşt. Uni. İng. Sem.

S. Esat Siyavuşgil

Recai Bilgin

E. Güney-Melih Cevdet

Reşit Baran

S. Bedri Göknil

Orhan Burian

Mebrure Koray

Hasan Ali Ediz

A. Descuffi

İ. Mardan

Fırtına
Mürai
Ceza Kanunu
Küçük Şehir
Sırat Köprüsü
Kıral Oidipus
Tiyatro Dersi
Kıral Lir

İki Başlı Kartal
Köşebaşı
Evin Üstündeki Blut
Düşman
Kurt Kocayınca
Şeytan Tohumu
İpekçi Merhum
Büyük Cemaat
Kaş Yapayım Derken
Yalancının Mumu
Kıral Lir
Gülmeyen Çocuk
Baykuş
İnsanlar Arasında
Yanlışlıklar Komedyası
Oidipus Kolonosta

Antonius ve Kleopatra
Ruy Blas

The Tempest
Tartuffe
Vingt jours à l'Ombre

La Fleure d'Oranger
Oidipus Rex

King Lear

L'Aigle a deux têtes

L'Ennemie
Volpone
O Pirazmos
Feu Toupinel

Oscar tu la seras

King Lear

Comedy of Errors
Oidipus Colonnus

Anthony and Cleopatra
Ruy Blas

Shakespeare
Molière
Courteline
C. F. Başkut
A. Birabeau-G. Dolley
Sophocles
M. Kemal Küçük
Shakespeare

1947-1948

Jean Cocteau
A. Kutsi Tecer
Sabahattin Kudret
A. P. Antoine
Ben Jonson
Gregorius Ksenopulos
A. Bisson
R. Lothar-L. Liebschutz
H. de Grosse-N.Nancey
Celâl Balkır
Shakespeare
M. Kemal Küçük
Halit F. Ozansoy
Reşat Benek
Shakespeare
Sophocles

1948-1949

Shakespeare
Victor Hugo

C. Balkır
S. Rauf-M. Kemal
İ. Ahmet Nuri

İ. Galip
B. Tuncel

S. B. Göknil

A. H. Akdemir

Lütfi Ay
B. Tuncel
İ. Mardan
İ. Ahmet Nuri
Şinasi Emre
V.R. Zobu-R. Baran

S. B. Göknil

Avni Givda
Nurullah Ataç

Ist. Üni. İng. Sem.
S. E. Siyavuşgil

Namı Diğer Parmaksız Salih
Karanlık
O Böyle İstemezdi
Brand
Paydos
Olan Oldu
Abdi ile Memiş İstanbulda
Sihirli Kılıç
Üvey Kardeşler
Aşk Uyumaz
Oyun İçinde Oyun
Kaş Yapayım Derken

Dark Victory

Brand

Sa Belle Soeur
L'Amour veille

Oscar tu la seras

Büyük Baba
Bir Komiser Geldi
Para Uğruna
Tebeşir Dairesi
Deli Saraylı
Nemo Bankası
Bebek
Üvey Kardeşler
Artist Aranıyor
Fatmacık
Faust
Kayseri Gülleri
Katil
Hanımlar Terzihanesi
Allahın Cezası

On Borrowed Time
An Inspector Calls

Der Kreiderkreis
La Folle de Challot
La Banque Némó
Baby Hamilton
Sa Belle Soeur

Faust
Le Mariage de Mlle Beulemance
?
Tailleur pour Dammes
To Stravoksilo

Necip Fazıl
G. Brewer-B. Bloch
A. Muhip Dranas
H. Ibsen
C. F. Başkut
Ekrem Reşit
Neşet Berküren
Nuri Işılay
A. Birabeau
R. de Flers-Caillavet
Oktay Rifat
H. de Grosse-N. Nancey

Mebrure Alevok

S. B. Göknil

İ. Boran

İ. Müştak

V. Rıza Zobu-Reşit Baran

1949-1950

L. E. Watkyn
J. B. Priestley
Nahit Sırrı Örik
Klabund
J. Giraudoux
L. Verneuil
M. Brandell-A. Hart
A. Birabaeu
A. Ögelman
Afif Obay
J. W. von Goethe
F. Fonson-Fernand
Richard Voss
G. Feydeau
D. H. Psatha

S. B. Göknil
İrfan Şahinbaş

M. B. Feyzioğlu
Fikret Adil
L. Ay-F. Baldaş
Hakkı Bigeç
İhsan Boran

S. B. Göknil
H. Suat-M. Nigâr
Cemal Rifat
Mahmut Yesari
İ. Mardan

Gelir Vergisi Mektebi
Tersine Dünya
Sana Rey Veriyorum
Yürü Ya Kulum
Don Juan
İhtiras Tramvayı
Dilsizlerin Dili
Şafakta Gelen Kadın
Hep Veya Hiç
Eski Şarkı
Ölü Kırılıç
Rüya Ülkesi
Yurt Gezisi
Çifte Keramet
Tebeşir Dairesi

Cakomino Kendine Gel
Soygun
Miras
Şakacı
Hava Parası
Süveyş Ötelerinde
Bir Gemim Var
Ahretten Selam
Dimiyata Giderken
Pembe Evin Kaderi
Kasımpaşa-Maçka
Küçük Reis

L'Ecole des Contribuables

Week-end in Paradise
Don Juan
A Streetcar Named Desire

La Dame de l'Aube

La Reine Morte

Le Jumeaux de Brighton
Der. Kreiderkreis

Pensaci Giacomino

The Heiress

East of Suez
Une Homme du Nord
?
O Eaftulis mu

La Fille et la garçon

1950-1951

L. Verneuil-G.Berr
Refik N. Kordağ
Cevat Fehmi Başkut
F. Arnold-E. Bach
Molière
Tennessee Williams
Sevgi Sanlı
A. Casona
Vedat Nedim Tör
Reşat Nuri Güntekin
H. de Montherland
Ferih Egemen
Azize Tözem
T. Bernard
Klabund

1951-1952

L. Pirandello
C. F. Başkut
H. James-Ruth ve A. Göetz
S. K. Aksal
İ. Galip
Somerset Maugham
Charles Méré
Alberts Calantuoni
D. H. Psathas
Turgut Özakman
A. Birabeau-G.Dolley
Ferih Egemen

Lami Yener

V.R. Zobu-M. Kemal
İ. Galip
A. Zeybekoğlu

C. Irgat-M. Türkmen

M. Bayramveli

R. N. Güntekin
B. Feyzioğlu

Nazım Dersan

R. Vasfi-L. Ay

V. Turhan
M. Feridun Belisar
E. Kayıhan
Nazım Dersan

Reşit Baran

Pamuk Prenses

Otello

Bir Kavuk Devrildi
Haydutlar Arasında
Serseri

Fırtına

Tehlikeli Dönemeç

Son Koz

Vahşi Kız

Çember

Liliom

Öteye Doğru

Don Juan'a Oyun

Ahu Dudu

Bahkesir Muhasebecisi

Kadıköy İskelesi

Bugün Pazar

Tartüf

Altın Zincir

Hissei Şayia

Koca Bebek

Kasımpaşa-Maçka

Bir Varmış Bir Yokmuş

Yavru Kartal

Bu Akşam Smertkantta

The Snow-white and the seven

Dwarfs

Othello

Whistling in the Dark

The Tempest

Dangerous Corner

Bonne Chance Denis

La Sauvage

The Circle

Liliom

Outward Bound

Echec a Don Juan

Arsenic and Old Lace

Tartuffe

La Prétexste

La Fille et la Garçon

L'Aiglon

Ce Soir a Semercande

Korinas-S. Kaliarhu

Shakespeare

Musahipzâde Celâl

L. Gross-E. C. Carpenter

Mahmut Yesari

1952-1953

Shakespeare

J. B. Priestley

M. Duran

Jean Anouilh

Somerset Maugham

Ferenc Molnar

Sutton Vane

Claude-André Puget

J. Kesslerling

R. N. Güntekin

C. F. Başkut

S. C. Kanbay

Molière

F. Egemen-Güllhiz

Daniel Riche

C. F. Başkut

A. Birabeau-G. Dolley

Mebrure S. Koçay

1953-1954

Edmond Rostand

J. Deval

N. M. Aryal

Orhan Burian

Fikret Adil

Haldun Derin

Tunç Yalman

S. İrdelp

O.Akbal- S. Birsal

Betül Tekiner

A. Zeybekoğlu

Suat Taşer

Yılman İnak

Reşia-V. R. Zobu - R. C. Vafi

Orhan Veli Kanık

İ. Ahmet Nuri

Reşit Baran

S. E. Siyavuşgil

Fehmi Baldaş

Herşeye Rağmen
Tersyüz
Onu Çok Seviyordum
Dostum Harvey
Makine
Mavi Kuş
Küçük Gezginler
Gelin
Melek Hanımın Kıskançlığı
Sokakta
Bir Yaz Gecesi Rüyası
Yaşlı Kız
Renkli Fener
Ceza Kanunu

Veronalı İki Centilmen
Beyaz Güvercin
Altıncı Kat
Sen Öl, Ben Yaşayayım
Hile ve Sevgi
Şurdan Şuraya Gitmem
Yelpaze
Mahallenin Romanı
Dökmeci
Kurtlar Kuzular
Robenson Ölmemelidir
Sihirli Papuç
Figaronun Düğünü
Kibarlık Budalası

The Skin of our Teeth
Je l'Aimais Trop
Harvey
L'oiseau Bleu
Thérèse Raquin
Lament de Mm. Vidal
Street Scene
A Midsummer Night's Dream
Mamoielle
Die Flamme
Vingt jours à L'Ombre

Two Gentlemen of Verona
Colombe
6 me étage
Mors Tua, Vita Mea
Kabale und Liebe
J'y suis... J'y meste
Il Ventaglio
Wölfe und Schafe.
Robenson soll nicht sterben
Die Zauberpantoffeln
Le Mariage de Figaro
Bourgeois Gentilhomme

Thornton Wilder
Galip Güran
Jean Guitton
Mary Chase
C. F. Başkut
M. Maeterlinck
S. Kaplanı-F. İşhan
E. Zola-M. Maurette
L. Verneuil
Elmer Rice
Shakespeare
J. Deval
Hans Müller
Courteline

1954-1955

Shakespeare
Jean Anouilh
Alfred Gehri
C. G. Viola
F. Schiller
R. Vincy-J. Valmy
Carlo Goldoni
Rıfat Can
Bekir Arkin
A. N. Ostrovski
F. Forster
A. Wagner
Beaumarchais
Molière

T. Sadullah
E. Güven-M. Sandıkçıoğlu
M. B. Fezyiođlu
G. Erden
B. Tuncel
Burhan Felek
A. Zeybekoğlu
M. ř. Erden
İhsan Boran
M. Ertuğrul
İ. Ahmet Nuri

Avni Givda
Yılmaz İnal
Halit Fahri
M. Ertuğrul
Z. Özveren-L. Ay
M. Sandıkçıoğlu
Nazım Dersan
A. Zeybekoğlu
A. Turkis Noyan
Celâl Balkır
R. N. Drago
A. S. Delilbaşı

Geçti Borun Pazarı
Paşa Hazretleri
Hava Parası
İşkilli Memo
Geveze Berber
Çifte Keramet

Les Vignes de Seigneur
Der General
Sganarelle
Les Jumeaux de Brihgtom

R. de Flers-F. de Croisset
Schönthan-Kadelburg
İ. Galip
Molière
Âli Bey
T. Bernard

Bedia-V. R. Zobu
Nazan B. Göknil
Teodor Kasap
R. N. Güntekin

1955-1956

Annemi Hatırlıyorum
Masum İren
Hayal Köşkü
Gizli Oturum
Saygılı Yosma
Bana Dokundun
İşte Buna Talih Derler
Harputta Bir Amerikalı
Rüya Gibi
Bir Melek Geçti
Buz Dolabı
Yalnız
Halanın Mirası
Adımı Çocuklar Koysun
Keloğlan
Figaronun Düğünü
Meraki
Hanımlar Terzihanesi

I Remember Mama
Irene innocent
La Rendezvous vous de Senlis
Huis Clos
La Putain Respecteuse
You Touched me
Azais
L'Ora della Fantasia
Une Angel Passa
Seul
Das Haus in Montevideo
Le Mariage de Figaro
La Malade Imaginaire
Tailleur pour Dammes

John van Druten
Ugo Betti
J. Anouilh
J. P. Sartre
J. P. Sartre
T. Williams-D. Windham
L. Verneuil-G. Berr
C. F. Başkut
Anna Bonacci
I. Bousquet-H. Falk
Antan Özer
H. Duvernois
Curt Goetz
M. Z. Taşkın
Sami Ayanoğlu
Beaumarchais
Molière
G. Feydeau

Fikret Arıt
A. Zeybekoğlu
S. E. Siyavuşgil
Oktay Akbal
Orhan Veli
Sadık Balkan
V. R. Zobu- R. Baran
M. Abaç-T. Sadullah
Yılmaz İnal
S. Eyuboğlu
A. T. Noyan
R. N. Drago
A. Vefik Paşa
Mahmut Yesari

1956-1957

Gizli Anne
Hayaller Limanı

The Old Maid
Hafen der Dämmerung

Edith Wharton - Zoe Atkins
Christian Noak

Sevim Özbora
S. T. Noyan

İşte Buna Talih Derler
Benim Üç Meleşim
Otobüs Durağı
G. Washington bu evde kalmış
Ben Çağırmadım
Tanrıdağı Ziyafeti
Kleopatranın Mezarı
Sam Rüzgârları
Bu Gece Başka Gece
Pergünt
Üvey Baba
Ali ve Küçük Hafiyeleri
Harami Çeşmesi
Saçlarından Utan

Kahvehane
Suların Altındaki Yol
Sahipsiz Tekne
Deli
Benim Üç Meleşim
Üvey Baba
Yine mi Çocuk
Aşka Susamışlardı
Mavi Gözlük
Cennet Yolunda
Gönül Kaçanı Kovalar
Ölüler Vergi Ödemezler
Sezuanın İyi İnsanı
Ayşenin Marifetleri

Azais
La Cousine des Anges
Bus Stop
G. Washington slept here
Blithe spirit

Peer Gynt
Der wahre Jakob
Emil und die Detektive

La Bottega del Caffé
Romeo et Jeanette
La Barca sans Pêheur
La Cuisine des Anges
Der wahre Jakob
Lorsque l'enfant Parait

East of Eden
Au Petit Bonheur
I Morti non pagano tassé
Der Gute Mensch von Sezuan
Le Don D' Adele

L. Verneuil-G. Berr
Albert Husson
William Inge
G. Kaufmann-M. Hart
Noel Coward
R. N. Güntekin
C. F. Başkut
Melih Vassaf
R. N. Güntekin
H. Ibsen
F. Arnold-E. Bach
E. Kaestner
Ferih Egemen
Mahmut Yesari

1957-1958

Carlo Goldoni
Jean Anouilh
A. Casona
Refik Erduran
A. Husson
F. Arnold- E. Bach
André Roussin
Melih Vassaf
Sabih Gözen
John Steinbeck
M. G. Sauvajon
N. Manzari
Bertolt Brecht
P. Barillet

V.R. Zobu- R. Baran
Yılmaz İnal
Y. Ataman- M. Vassaf
Orhan Ercem
R. Vasfi-V. R. Zobu

S. B. Göknil
H. K. Gürmen
Leyla Pamir

Ekrem Sungar
Yılmaz İnal
Yiğit Okur

Yılmaz İnal
H. K. Gürmen
M. Bayramveli

Halim Ünsal
Oktay Rifat
Mahmut Abaç
Adalet Cimcoz
Fehmi Baldaş

İki Düzine Kırmızı Gül
Oyuncakçı Dede

Due Dozzine die Rose Scarlette

A. Benedetti
M. Z. Taşkın

Nazım Dersan

1958-1959

Sirano de Berjerak
Dört Albayın Aşkı
Köprüden görüş
On iki Öfkeli Adam
Ne Umurum
Sevgili Karısı
Bir Kilo Namus
Dünya Malı Dünyada Kalır
Tablodaki Adam
Küçük Hanımın Babası
Ayda Bir
Polly Anna
Üç Hikâye

Cyrono de Bergerac
Love of Four Colonels
• A view from the Bridge
Twelve Angry Men
Present Laughter
Florences et le Dentiste
You can't take it with You
La Pére de Mademoiselle
Christian
Polly Anna

Edmond Rostand
Peter Ustinov
Arthur Miller
Reginald Rose
Noel Coward
A. Joffé-J. Giltène
Refik Erduran
G. Kaufmann-M. Hart
C. F. Başkut
R. Ferdinand
Yvan Noé
E. H. Porter
Ferih Egemen

S. E. Siyavuşgil
Lütfi Ay
A. Zeybekoğlu
Cemal Berk
Leyla Turnier
M. Ergün

Fikret Arıt

Serap Yenseni
M. Sandıkçioğlu
Kemal Sömez

1959-1960

Hamlet
Tosca
Mine
Bir Ziyaret
Tahtaravalli
Öbür Gelişte
Fazilet Eczanesi
91. no.lu Kadın
Fettan Kız
Deli
Yaramaz Çocuk

Hamlet
Tosca
Der Besuch der alten Dame
Gefangene nr. 91
La Donna di Garbo
Dear Delinquent

Shakespeare
V. Sardou-G. Puccini
Necati Cumalı
Friedrich Dürrenmatt
Çetin Altan
C. F. Başkut
Haldun Taner
F. Langer
G. Goldoni
Refik Erduran
J. Popplewell

Orhan Burian
Ferit Alnar

Kemal Bekate

S. B. Göknil
Mahmut Abaç

Genco Erkal

İmtihan Yılı
Akif Bey
Edebiyat Mükâfâtı
Devlet İşleri
Yıldız Ece
İki Efendinin Uşağı

Madam Butterfly
Eyyub Üzerine Oyun
Kral Lir
Bir Takım İnsanlar
Konsolos
Toska
Mektep Arkadaşı
Bu Melek Satılık Değil
Sevil Berberi
Bir Halk Düşmanı
Tarla Kuşu
Bir Kavuk Devrildi
Çılgın Dünya
Hırçın Kız
Domino
Beybaba
Baş Sayfa
İki Efendinin Uşağı
Yufka Yüreklinin Biri
Satılık Ev
Çat Kapı
Mutlu Günler

L' anné du Bac
La Plume
Affairs of State
II Servitor di due Padroni

Mme. Butterfly
J. B.
King Lear
The Consul
Tosca
Schulfreund
Look Homeward Angel
Il Barbiere di Sivilla
Folkfiend
L' Alouette
Los Locos de Valencia
Taming of the Shrew
Domino
Front Page
Il Servitore di due Padroni
Monsieur Brotonneau
Les Portes Claquent
Les jours Heureux

J. A. Lacour
N. Kemal-R. N. Güntekin
Barillet-Gredy
L. Verneuil
M. Z. Taşkın
C. Goldoni

1960-1961

L. Illica-G. Giacosa-Puccini
A. MacLeish
Shakespeare
Oktay Rifat
G. C. Menotti
V. Sardou-G. Puccini
J. Mario Simmel
T. Wolfe- K. Fring
C. Sterbini-Rossini
H. Ibsen
J. Anouilh
Musahipzâde Celâl
Lope de Vega
Shakespeare
M. Achard
Çetin Altan
B. Hecht-C. Mac Arthur
C. Goldoni
R. de Flers- G. A. de Caillavet
Ahmet Kutsi Tecer
M. Fermaud
Claude- A. Puget

Çetin Altan
Gaye Baykal
Bedia Akkoyunlu
S. Moray

Ferit Alnar
Nüvit Özdoğru
İ. Şahinbaş
Mazhar Kurt
Ferit Alnar
S. B. Göknil
S. Eyuboğlu-V. Günyol
Aydın Gün
B. Danişmend
A. Zeybekoğlu

Adalet Cimcoz
Nur Sabuncu
Elâ Gültekin

N. Özdoğru
Servet Moray
Oktay Rifat

Rezzan Yalman
Vedat Günyol

Büyük Çınar
Lütfen Dokunmayın
Tuzak
Davet
Çıplakları Giydirmek
Hacıyatmaz
Sonuna Kadar
Sabır ve Sebat
Selma
Peter Pan
Yoklar Dağındaki Nar

Atinalı Timon
Çöpçatan
İktidar
Sinekler
İçimizdeki Arslan
İyi Saatte Olsunlar
Göç
Gecenin Sonu
İpler Elimizde Değil
Çivi Çiviye Söker
Atlarla Filler
Gazeteciden Dost
Satıcının Ölümü
Mağara
Hesapta Bu Yoktu
Bozguncu
Sahildeki Kanape

Piège pour un Homme seul
The Party
Vestire gli Ignudi
The Winslow Boy
Peter Pan

Timon of Athens
The Matchmaker
Both Your Houses
Les Mouches
The Male Animal
Questi Fantasma
Death of A Salesman
La Grotte
Not in the Book
Het onbewoonde Eiland

Hüseyin Batuhan
Haldun Taner
Robert Thomas
John Arden
L. Pirandello
C. F. Başkut
Terence Rattigen
Abdülhak Hâmit
Musahipzade Celâl
L. M. Barrie
M. Z. Taşkın

1961-1962

Shakespeare
Thornton Wilder
Maxwell Anderson
J. P. Sartre
J. Thurber-E. Nugent
E. de Filippo
C. F. Başkut
Orhan Asena (*)
Orhan Asena (*)
Nazım Kurşunlu
Oktay Rifat
Recep Bilginer
Arthur Miller
Jean Anouilh
Arthur Watkyn
August Defresne
Cahit Atay

Zihni Küçümen
B. Akkoyunlu
Mahmut Abaç

Emel Kulen

Can Gürzap

Orhan Burian
Hale Kuntay
Tunç Yalman
A. Zeybekoğlu
N. Özdoğru
Çetin Altan

Orhan Burian
A. Zeybekoğlu
O. N. Karaca- -A. Moran
B. Danişmend

Pusuda
Aman Avcı
Satılık Ev
Bir Kavuk Devrildi
Mor Defter
Üçüncü Selim
Yeşil Kurbağa
Cendere
Yoklar Dağındaki Nar
Kuğular
Milyonluk Yeğen
La Traviata
Cosi Fan Tutte
Maskeli Balo
Madam Butterfly

Ingeborg
The Rack

La Traviata
Cosi Fan Tutte
Un Ballo in Maschera
Mme. Butterfly

Makbet
Biraz Gelir misiniz
Mum Söndü
Güneş Batarken
Kadınlar
Fizikçiler
Çalığışu
Skapen'in Dolapları
Dilekçe
Sekiz Kadın
Huzur Çıkmazı
Paydos

Macbeth

Vor Sonnenuntergang
The Women
Die Pyhsiker

Les Fourberies de Scapin

Huit Femmes

Cahit Atay (*)
Refik Erduran
A. Kutsi Tecer
Musahipzâde Celâl
Çetin Altan
Salâh Cimcoz-Celâl Esat
Curt Goetz
J. B. Priestley
M. Z. Taşkın
Lemia Ballı
Vecihe Karamehmet
F. M. Piave-G. Verdi
Da Ponte-W. A. Mozart
Somma-Piave-F. Verdi
Illica-Giacosa-Puccini

S. B. Göknil
Yıldız Serpen

Nazım Ergin
Fuat Turkay- N. Taşkıran
Saadet İkesun
F. Alnar - M. Altar - N. K. Akses
C. Emrem

1962-1963

Shakespeare
Aziz Nesin
Musahipzâde Celâl
G. Hauptmann
C. B. Luce
F. Dürrenmatt
Reşat Nuri - Necati Cumalı
Molière
Çetin Altan
Robert Thomas
Haldun Taner
C. F. Başkut

S. Eyüboğlu

S. B. Göknil
B. Akkoyunlu
S. Özakman

Orhan Veli

Coşkun Tunçtan

Hamdi ve Hamdi
Kerpiç Memet
Yarış Bitti
Tarık
Mirasçılar
Hırsız Var
Şans Adası
Tom Sovyer
Rigoletto
Cavalleria Rusticana
Palyaço
Yarasa
Toska
Yanlışlıklar Komedyası
Hamlet
Madam Butterfly

Photo-Finish

Tom Sawyer
Rigoletto
Cavalleria Rusticana
Pagliacci
Die Fledermaus
Tosca
The Comedy of Errors
Hamlet
Mme. Butterfly

Cahit Atay
Cahit Atay (*)
Peter Ustinov
A. Hamdi-S. Irmak-B. K. Çağlar
Nihal Karamağralı
Erol Gürman
Vecihe Karamehmet
Mark Twain
Piave-Verdi
Targioni-Menasci-Pietro Mascagni
R. Leoncavallo
Meilhac-Halévy-Johann Strauss
V. Sardou-G. Puccini
Shakespeare
Shakespeare
Illica-Giacosa-Puccini

Gencay Sav

A. Poyrazoğlu
Ferit Alnar
Aydın Gün
Aydın Gün
Mazhar Kunt
Ferit Alnar
Avni Givda
Orhan Burian
Ferit Alnar-C. Emre

1963-1964

Bin Frank Mükâfat
Dövme Gül
Altı Kişi Yazarını Arıyor
Venedik Taciri
Sezuan'ın İyi İnsanı
Yanlışlıklar Komedyası
Avluya Bakan Pencere
Otelci Kadın
Gülnihal
Tepeden İnme
Küçük Şehir
Coriolanus

Mille Francs de Récompense
The Rose Tattoo
Sei Personaggi in cerca d'Autore
The Merchant of Venice
Der Gute Mensch von Sezuan
The Comedy of Errors
Dans Fenster zum Flur
La Lacondiera
Coriolanus

Victor Hugo
Tennessee Williams
Luigi Pirandello
Shakespeare
Bertolt Brecht
Shakespeare
C. Flotow-H. Pillau
C. Goldoni
N. Kemal-E. Köknar
Refik Kordağ
C. F. Başkut
Shakespeare

R. Kunt-Ş. S. Bigat
N. Fincancıoğlu
F Timur
Nurettin Sevin
A Cimcoz-Teo
Avni Gilda
S. B. Göknil
Çoşkun Tunçtan
Ist. Üni. İng. Sem.

Bir Yaz Gecesi Rüyası
Romeo ve Jülyet
Onikinci Gece
Kuru Gürültü
Yarış Bitti
İsyancılar
Yaldızlı Saat
Fizikçiler
Evcilik Oyunu
İki Düzine Kırmızı Gül
Kökler
Yedinci Köpek
Parisli Kız
Çin Çin
Ah, Baba Vah Baba
Tombik'in Başına Gelenler
Fareli Köyün Kavalcısı
Sihirli Topaç

Buzlar Çözülmeden
Sultan Gelin
Ormanda
Topuzlu
İspinozlar
Dolap Beygiri
Tartüf
Kurt
İçerdekiler
Pazartesi-Perşembe

A Midsummer Night's Dream
Romeo and Juliet
Twelfth Night
Much Ado About Nothing
Photo-Finish

The Gilded Clock
Die Physiker

Due Dozzine die Rose Scarlette
The Roots

Tchin Tchin
Oh Dad, Poor Dad...

?

Tartuffe

Shakespeare
Shakespeare
Shakespeare
Shakespeare
P. Ustinov
Recep Bilginer
R. Mitchell
F. Dürrenmatt
Adalet Ağaoğlu
Benedetti
Arnold Wesker
Çetin Altan
İ. Galip
F. Billetdoux
Arthur Kopit
Feriş Egemen
Menelaos Navridis
Mark Twain

1964-1965

C. F. Başkut
Cahit Atay
Cahit Atay (*)
Hidayet Sayın
Orhan Kemal
Selçuk Kaskan
Molière
Sedat Veyis Örnek
Melih Cevdet Anday
Musahipzade Celâl

Nurettin Sevin
Yusuf Mardin
Avni Gilda
Hamit Dereli
Gençay Sav

N. Özdoğru
Sevim Özakman

Nazım Dersan
Cevad Çapan

Tunç Yalman
Ali Yıldız

N. M. Ayrıl
Feriş Egemen

Orhan Veli

Hülleci
Haremde
Elektronik Beyin
Zalamea Kadısı
Çizmeli Kedi
Dans Eden Eşek
Robenson Ölmemelidir
Bozuk Düzen
Bernarda
Ellerimin Arasındaki Hayat
Oyuncaklar
Kapının Ardında
Hamlet
Coriolanus
Makbet
Satılmış Nişanlı
Porgy ve Bess
Martha
Elektra
Şen Dul

El Alcalde de Zalamea

Robenson soll nicht sterben

La Cassa de Bernarda Alba
The Life in my hands
Les Jouets

Hamlet
Coriolanus
Macbeth
Die verkaufte Braut
Porgy and Bess
Martha
Electra
Die Lustige Witfe

Reşat Nuri Güntekin
Aysel Kılıç
Toygar Akman
Calderon de la Barca
Sabih Gözen
R. Voss
F. Forster
Güner Sümer
F. G. Lorca
Peter Ustinov
George Michel
N. Karamağralı
Shakespeare
Shakespeare
F. M. Piave-G. Puccini
K. Satina-B. Smetana
Ira-G. Gershwin
W. Friedrich-F. von Flotow
H. von Hoffmannstahl-Richard Strauss
V. Leon-L. Stein- Franz Lehar

Selahattin Hilav

Can Gürzap
Türkis Noyan

Turan Oflazoğlu
G. Encer
S. Asilyazıcı

Orhan Burian
İst. Uni. İng. Sem.
Nazım Engin
H. B. Yönetken

U. C. Erkin- N. K. Akse
Aydın Gün

1965-1966

Hepimiz Bir Kişi İçin
Milyonluk Yeğen
Gizli mi Gizli
Mariana Pineda
Eşegin Gölgesi
Çatıdaki Çatlak
Suçlular
Sürüp Gider

Secretissimo
Mariana Pineda

C.F. Başkut
Vecihe Karamemet
Marc Camoletti
F.G. Lorca
Haldun Taner
Adalet Ağaoğlu
Çetin Altan
Mustafa Yalçın

M. İpar
İ. Özgüden

Cimri
Chaillot'daki Deli
Bakmalar
Kireçli Bahçe
Oppenheimer Olayı
Çil Horoz
Efe Ali
Modern Aile
Sekiz Kadın
Kahvede Şenlik Var
İki Kova Su
Elmacı Güzeli
Jül Sezar
Yevgeni
Don Juan
Manon Lesko

Fidelio

Kontes Mariça
Don Pasquale

L'Avare
La Folle de Chaillot
Bakhai
The Chalk Garden
In der Sache J. R. Oppenheimer

Dear Children
Huit Femmes

Two pails of water

Julius Caesar
Yevgeni Onyegin
Don Giovanni
Manon Lescaut

Fidelio

Grafin Maritza
Don Pasquale

Molière
J. Giraudoux
Euripides
E. Bagnold
H. Kipphardt
Oktay Rıfat
M. Z. Taşkın
J. Poppewell
Robert Thomas
S. K. Aksal
A.E. Greidanus
Yücel Tunalı
Shakespeare
Pushkin-Tschaikowski
da Ponte-W.A. Mozart
Illica-Oliva-Prage-Ricordi-G.
Puccini
Sonnleither-Theitschke-
L. van Beethoven
Emmerich Kalman
M. Acensi-G. Donizetti

S. Eyüboğlu
F. Baldaş-S. Birsal
S. Eyüboğlu
C. Okurer
S. Özakman

Y. Serpen
C. Tunçtan

Can Gürzap

N. Sevin
S. İkesun

Not: (*) İşaretli tek perdelik oyunlardır.

(**) Prova edilmiş, ama oynanmamış oyunlar.

¹ Hüseyin Suat'ın Mahmut Sadık'ın gazetedeki tefrika edilen bir romanından uyarlaması.

² Tek yazma nüsha Metin And belgeliğindedir.

³ Vedat Nedim'in *Üç Kişi Arasında* adlı oyunu ile birlikte oynanmıştır.

Şekil 1: İbnürrefik Ahmet Nuri'nin uyarlaması "Hisse-i Şayia"-İlk oynanış tarihi: 20 Mayıs 1916. İlk Baskısı: 1920

Şekil 3: Sacha Guitry'nin *Le Grand Duc* adlı oyununun "Babasının Oğlu" adı verilen çevirisi, 1927-28 dönemi. El İlanı.

